

14 700 eurot on Haapsalu kesklinnas asuva korras korteri kohta üliodav. Maa-ameti andmeil on sellise suurusega korterite tänavune keskmine müügihind umbes 600 eurot ruutmeetri. Sääraسته korterite hind algab 30 000 eurost. Kinnisvarabüroo hindas korteri 21 000 eurole.

● JUHTKIRI

Kolm aastat sünnipäeva

Kodumaal elav eestlane, kes veel ei tea, et käimas on Eesti vabariigi 100. aastapäeva pidustused, peab küll pime ja kurt olema. Juba pool aastat on peaaegu iga üritus toimunud selle egiidi all ja arvata on, et tuleval aastal kuulutatakse kõik külajaanituled kingitusteks Eesti vabariigile selle 100. sünnipäeval.

Lehtedes ei ilmu enam mitte lihtsalt portreelood, vaid ikka rubriigist „Juubeliaasta” või „Eestlaste aeg”. Ükskõik, mis valmib, on see pühendatud Eesti vabariigile. Homme avatakse Haapsalu lipuväljak, mis on samuti kingitus Eesti vabariigile. Eks ole imelik, et Eesti vabariik peab seda, nagu ilmselt veel paljusid kingitusi, vähemalt osaliselt oma rahakotist kinni maksma.

Nagu EV 100 korraldustoimkonna liige Margus Kasterpalu ütleb, et seda, et mõni üritus on formaalne ja mõni kink tehtud linnukese pärast, ei saa korraldajad kuidagi vältida. Õnneks on „Eesti Vabariik 100” nii suur ja mitmekesine üritus, et sellistest asjadest saab mööda vaadata. Lihtsalt suurepärase on idee siduda sünnipäeväritused ajaloo, nii et tähistamine võtab palju ruumi ja aega. Ajalises mõttes algas see kevadel Liivimaa ja Eestimaa kubermangu piiri kustutamise matkaga, millega meenutati seda 1917. aasta sündmust. Sünnipäevärituste programm järgib olulisi teetähiseid Eesti iseseisvumise protsessis kuni Tartu rahuni välja, mis tähendab, et sajanda aastapäeva tähistamine kestab 2020. aastani.

Ruumiliselt murtakse samuti Tallinnast välja. Kõik linnad, millel oli roll iseseisvumises, saavad väärt tähelepanu ka nüüd. Sada aastat tagasi keeldus 1. Eesti jalaväepolk Haapsalus bolševikele allumast ja nüüd antakse siin üle Eesti kultuuri-, spordi- ja teaduspreemiad. Haapsalu saab võimaluse võõrustada meie kõige kõrgemat koorekihti, vaimueliiti.

Kes siiski tunneb, et EV 100 jääb talle kaugeks, peaks vaatama ettevõtmise kodulehekülge.

● TEISED LEHED

Reformierakond dikteerib endiselt talupojatarkust

POSTIMEES. Paiguti tundub, et kuigi formaalselt on valitsusjuht Jüri Ratas ning maksumuudatusi teeb tema juhitud koalitsioon, siis talupojatarkust dikteerib endiselt ikkagi Reformierakond, leiab Tallinna ülikooli politoloogia lektor Mari-Liis Jakobson. Hanno Pevkuri või Kaja Kallase argumentid, et maksureform rikub ära Eesti lihtsa ja toimiva maksusüsteemi ning et paljud kaotavad ebaõiglaselt oma teenitud tulu, lihtsalt kõlavad kuidagi palju usutavamalt kui need mõned lisaeurod, mis ehk aasta peale kontole lisanduvad.

Iroonilisel kombel on Ratase valitsus talitamas Taavi Rõivase sõnade järgi, mille eest ta omal ajal kõvasti kriitikat sai: suured narratiivid jäävad varju. Selle asemel tegeldakse lokaalsetega: Jüri Ratas täidab valitsusjuhina täitsa edukalt oma ümmargust rolli, soovides jääda kõigi suhtes viisakaks ja empaatiliseks. Jevgeni Ossinovski ja Helir-Valdor Seeder aga ajavad oma jonniki üsikute maksumuudatuste asjus.

Nii diplomaatiat kui ka põhimõttekindlust on poliitikas vaja, aga nendest üksi ei piisa maksureformide õigustamiseks. Niisiis pole imestada, et valitsus teenib arvamusküsitlustes pigem tagasihoidlikke hinnanguid.

● LAUSELAEN

„Kui me suudaks ühiselt mõelda suuremalt ja osata näha võimalusi, võiks talveaeg Haapsalus olla palju ägedam kui praegu.”

Katrin Arrak, LE, 23. november 2017

NÄDAL

06.2017

Ratase peaministriaasta lubab jätku

Kui keegi väga suure üllatusena Eesti parteimaastikku segi ei löö, siis juhib ka järgmist valitsust peaminister Jüri Ratas, kelle tugevaim külg on püsivus ja töökus.

Jüri Ratase valitsuse esimest aastat on juba tüütuseni analüüsitud ja kindlasti põhjusega. Tegemist on ju Keskerakonna esimese aastaga pärast Edgar Savisaart ning esimese Keskerakonna peaministri juhitava valitsusega Eesti ajaloos. Ajaloo kirjeldamine on õpetlik, aga olulisem on küsida, mis saab edasi. Poolteise aasta pärast on riigikogu valimised. Millised on Keskerakonna võimalused valitsuse juhtpartei- na jätkata ja mida tuleb Jüri Ratasel selleks teha?

Ilmselge, et erinevalt Tallinnast ei ole Keskerakonnal riigis ilma koalitsioonipartneriteta võimalik valitse- da. Seega on peale peaministri era- konna enda hea valimistulemuse või- mul jätkamiseks tähtis ka sobivate liitlaste olemasolu.

Nüüd on juba palju kordi leidnud tõendamist, et telg, mis Keskerakonna, sotsiaaldemokraatide ja IRLi koalitsioo- ni koos hoiab, on soov hoida Reformi- erakonda opositsioonis. Selle nimel on kõik osapooled olnud nõus alla neela- ma tagasilööke ja mainekaotusi, mis mõne teise valitsusliidu oleksid ehk tõsiselt küsimärgi alla pannud. Keske- rakonna toetus pole seetõttu kannata- nud, kuid IRLil ja sotsidel on valimis- te peale mõeldes asi halb.

Jüri Ratase tiivale Keskerakon- nas oleks IRLi ja eriti sotsiaaldemo- kraatide praegusest veelgi nõrgem positsioon uues riigikogus halb uu- dis. Esiteks korjaks uute alternati- vide puududes suure osa nende ka- he kaotatud kohtadest üles Reformi- erakond. Teiseks jätkaks see Keske- rakonnale vähem valikuruumi koaliti- siooni kokkupanemisel, eriti kui eel-

ANVAR SAMOST
kolumnist

dada, et Vabaerakond ei pruugi järg- misse koosseisu üldse jõuda.

Seetõttu oleme näiteks viimase nä- dala jooksul näinud, kuidas peaminis- ter Jüri Ratas ühelt poolt kordab sotsi- de retoorikat alkoholiaktsiisi tõusu po- sitiivsest mõjust rahva tervisele ning teiselt poolt lubab IRLil tuua aktsiisi- tõusu ärajätmise ettepanek valitsus- kabinetis. Mitte ainult praegune koa- litsioon ei ole kallid, vaid ka partne- rite pistut parem käekäik oleks hea.

Ka Reformierakonnale ei oleks praeguse koaliti- siooni lagunemine enne valimisi teab mis lotovõit. Keskerakonnaga koos uue valitsuse tegemine hävitaks kogu senise retoo- rilise pagasi ja reitingu, IRLi, sotside või EKREga lapiteki kokkupanek veel enam. Kui ka Reformierakond ise se- da ei tunnista, on neil endiselt läbi- mata uue jõu usutavaks kehastami- seks vajalik sisekaemus – nii Ansipi ja Rõivase perioodide viimaste aast- tate peenhäälestuse ja ülbuse kui ka 2012. aasta rahastamiskandaali asjus.

Võib öelda, et Reformierakond ootab Kaja Kallase otsust. Kas ta ta- hab edukat karjääri europarlamen- dis jätkata või pöörduda tagasi Ees- ti poliitikasse? Pakkumine Kristen Michali poolt on olnud kuuldivas- ti aktuaalne juba mitu kuud. Mida

oleks aga Kaja Kallasel võita, kui ta võtaks vastu midagi, mis ühelt poolt vähemalt näiliselt paneks ta sõltu- vusse Michalist ja teisalt on niikui- nii tema käeulatuses ilma salakok- kuleppeid tegemata?

Kui Kaja Kallas tahab, siis saab ta kandideerida enda valitud ringkon- nas ja üldnimikirja teisel kohal riigi- kokku. Selle tagab talle populaarsus Reformierakonna sees. Eeldatavalt Hanno Pevkurist kordi parem tule- mus valimistel võimaldab tal nõuda erakonna esimehe kohta järgmistel korralistel sisevalimistel, aga tege- likult ka juba praegu ning Pevkuri- ga otse ja avalikult sellest rääkides – ilma Michali abita. Michali jaoks on aga Kallas tegelikult viimane tõ- sisem võimalus kindlustada oma po- sitsiooni erakonna sees.

Keskerakonnas selliseid va- likuid ei ole. On terve hulk Savisaare-aegset kaadrit, kelle pagas ei taha uuene- nud Keskerakonnale hästi sobida. Jüri Ratasel on aga piisavalt aega, et üles töötada uusi ning talle lojaalseid poliiti- kuid, ja ta teeb seda suure hoolega. Noorte ja vähese kogemusega linna- osavanemate ametissepanek on stra- teegiliselt tark käik. Ajakirjandus võib pilgata, kuid mis maksab, on märtsis 2019 saadavad hääled. On tõenäo- line, et mõnigi pilgatu kordab Rai- mond Kaljulaiu saavutust.

Kõike seda arvestades on tõenäo- sus suur, et Keskerakond ja Jüri Ra- tas Stenbocki majas pärast riigikogu valimisi jätkavad. Peamiselt nõuab see igapäevast kohusetundlikku tööd ja see sobib Ratasele.

● Millised on Keskerakonna võimalused valitsuse juht- parteina jätkata ja mida tuleb Jüri Ratasel selleks teha?

• LOODUSTURISM

Koonga mõisa tuleb kolhoosikorra ja muinasaja muuseum

Lääneranna volikogu otsustas neljapäeval, et annab Koonga mõisahoonet renoveerimiseks Soontagana külastuskeskuseks kuni 250 000 euro suuruse tagatise.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Tagatist on vaja, et vald saaks taotleda EASilt piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetmest raha.

Lääneranna volikogu esimees Arno Peksar tõdes, et kui mõisahoonet kordategemiseks tahetakse toetust saada 940 000 eurot, peaks Lääneranna vald omalt poolt lisama kuni 150 000 eurot.

Mis koolist saab?

Lääneranna vallavanem Mikk Pikkmets, kes oli ka viimane Koonga vallavanem, selgitas, et Koonga mõisa peahoone on 25 aastat seisnud tühjalt. Pikkmetsa sõnul oleks mõisamaja rajatava Soontagana külastuskeskuse ekspositsioonis koht nii muinasajal kui ka kolhoosiajal. Ideekavandi kohaselt tutvustatakse kolhoosikorda üle Eesti.

„Koongas on palju säilinud arhiivimaterjale nii Soontagana kui ka Oidrema kolhoosist, piirkonnas on nõukogude aja jooksul olnud korraga ka üheksa kolhoosi,” nentis Pikkmets.

Pikkmets lisas, et EAS on keskuse idee suhtes positiivselt meelestatud, sest kolhoosiaega kusa-gil mujal ei käsitleta. Soontagana külastuskeskuses oleks arvestatud ka piirkonna looduse ja ajaloo, samuti kaitsealuste objektide tutvustamisega. „Ta ei ole turismiinfopunkt,” selgitas Pikkmets.

Tagatise suurus põhjustas volikogus elava arutelu. „Kuidas seda üleväl peetakse?” uuris perarst Külli Raudsik valimisliidust Nelja Valla Ühisjoud.

„Vallale tooks Soontagana külastuskeskuse käigushoidmine aastas 14 000–24 000 eurot kulu-tusi aastas,” ütles Pikkmets. Näiteks Hanila muuseumi ülalpidamine on seni maksma läinud 12 000 eurot aastas. „Kuidas me julgeme anda sellist garantiid?” ei jäänud Raudsik vastusega rahule. „See ei ole väike summa.”

Pikkmetsa sõnul olevat Koonga vald kohe võimeline 140 000 eurot tagatiseks välja käima. „Kui saaks muinsuskaitsealuse mõisahoonet korda, siis ma ei näe mingit muret,” ütles Pikkmets.

Lihula gümnaasiumi direktor, valimisliitu Lääneranna kuuluv

Lääneranna vallavanem Mikk Pikkmets otsustas esimese asjana renoveerida kodukoha lagunev mõisamaja külastuskeskuseks.

Koonga mõis seisab tühjalt.

2 × URMAS LAURI

Janar Sõber oli mures, et kooli peab omavalitsus üles ehitama oma rahaga. „Kõik muu ehitame üles, aga kool?” küsis Sõber.

Enamus oli poolt

Pikkmetsalt taheti teada, kas kavandatud külastuskeskus ei konkureeri Matsalu keskusega.

Vallavanema sõnul oleks Koonga kanti oma muuseumi vaja, sest seni neid endise valla territooriumil polevat. Vallavanem

Pikkmets ütles, et loodab Pärnumaa piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetmest raha saada, kuid konkurents on väga suur. Kui Läänemere kunstisada-ma projekt Pärnus saab 2,7 miljonit eurot, siis on ülejäänul õhkõrnad lootused. Pärnumaal on jagamiseks 3,5 miljonit.

Tagatise andmise poolt oli kohapeal olnud 16st volikogu liik-mest 14, kaks volikogu liiget jäi erapooletuks.

Haapsalu linnavolinike tasu kasvab kaks korda

Haapsalu linnavolikogu otsustas reedel, et volikogu esimees hakkab saama varasemast neli korda ning volikogu liikmed kaks korda suuremat palka.

Volikogu esimehe palk on nüüdsest 1500 eurot, mis on pool linnapea palgast, volikogu aseesimehel ja juhatuse liik-mel 350 ning volikogu lihtliik-mel 200 eurot kuus.

Haapsalu linnavolikogu esi-mehe Jaanus Karilaid riigikogu liikmena volikogu tasu ei saa.

VL Meie Inimesed liider Merle Mäesalu uuris eelnõu esitle-nud eelarve- ja rahanduskomis-

joni esimehelt Riho Lepalt, mil-lega on nii suur palgatõus põh-jendatud.

Seni said Haapsalu volikogu liikmed istungitasu 112 eurot kuus ja juhatuse liikmed 184 eurot. Ridala vallavolikogu esi-mehe sai 450 eurot, Ridalas oli vo-likogu liikme tasu 70 eurot kuus.

Mäesalu hinnangul on voliko-gu esimehe palk ebaproportsio-naalselt suur, sest see on esindus-ja koordineerimistöö.

„Sisulist tööd temalt ei eelda-ta, sest sisulist tööd tehakse ko-misjonides,” lisas ta. Mäesalu te-gi ettepaneku jätta tasud seni-

sele tasemele. Haapsalu voliko-gu eelarve- ja rahanduskomis-joni esimees Riho Lepp märkis palgatõusu kaitstes, et kui kee-gi volikogu liikmetest arvab, et ta selle palga eest tööd ei tee, on tal võimalus see raha annetada. „Näiteks Haapsalu turu heaks,” tõi ta näite.

Lepp lisas, et uues omavalitsu-ses on piirkond suurem ja tööd rohkem. Nimelisel hääletusel andis eelnõu poolt hääle 20 voliko-gu liiget. Vastu oli Merle Mäe-salu, erapooletuks jäid Toomas Schmidt ja Heinar Tuulberg.

KAIRE REILJAN

• LÜHIDALT

Lääneranna vallavalitsus sai paika

Lääneranna volikogu kinnitas neljapäeval vallavalitsuse viiest liik-mest neli. Vallavalitsuse viienda liikme, kolmanda abivallavanema leidmiseks kuulutatakse väl-ja konkurss.

Abivallavanemaiks nimetati en-dine Lihula abivallavanem Margus Källe ja endine Hanila abivallava-nem Martin Tee, vallavalitsuse liik-meks Lihula kultuurikeskuse direk-tor Tiina Lobja.

Vallavalitsuse koosseisu kinni-tamise poolt oli volikogu kohalol-nud 15 liikmest 14, üks oli vastu.

Urmass Lauri

EKRE vaidlustas Lääneranna voli-kogu komisjoni

Neljapäeval esitas Lää-neranna vo-likogu liige, EKRE-lane Meelis Malk (pildil) voliko-gu kahe komis-joni moodustamise kohta vaide. Malga sõnul ei saa ta rahul olla sel-lega, et komisjonide moodustami-sel pole arvestatud opositsioonile antavate kohtade arvu.

„Vaie esitati, kuid minuni po-le see veel jõudnud,” ütles Lää-neranna volikogu esimees Arno Peksar.

Üldjoontes oli ta aga kursis, et vaidlus on selle üle, kuidas tõlgen-dada kohaliku omavalitsuse kor-ralduse seaduse üht paragrahvi, mis lisandus seadusse kuu aega tagasi.

„Ma ei oska kommenteerida, vaide arutelu toimub volikogu järg-misel istungil detsembri keskel,” üt-les Peksar.

Urmass Lauri

Teadus- ja kultuuripreemiad on kõrgeim tunnustus, mida riik nendes valdkondades jagab.

HANNA ODRAS / VALITSUSE KOMMUNIKATSIOONIBÜROO

● HAAPSALU TÄHETUND

Eesti kultuuri-, teadus- ja spordi- preemiad antakse üle Haapsalus

Haapsalu rolli tähistamiseks Eesti iseseisvumises antakse Eesti riiklikud kultuuri-, spordi- ja teaduspreemiad tuleva aasta 20. veebruaril üle Haapsalus.

TARMO ÜUEMAA
tarmo@le.ee

Novembri alguses käisid Haapsalus „Eesti Vabariik 100” korraldustoimkonna liikmed Margus Kasterpalu ja Toomas Kiho, et linnavalitsus oma plaanidega kurssi viia.

Kasterpalu sõnul nähakse vaeva selle nimel, et juubeliaasta sündmused oleks üle Eesti hajutatud, mitte Tallinnas.

„Üks EV 100 toimkonna ülesanne on riigi sünnilugu jutustada – mis sündmused olid, millised otsused vastu võeti, millised juhused määrasid ajalooliselt asjade käiku,” ütles Kasterpalu. „Haapsaluski oleme seepärast, et ühelt poolt sada aastat tagasi 20. veebruaril oli Haapsalu see koht, kus polkovnik Pödder sama hästi kui Eesti vabariigi välja kuulutas.”

20. veebruaril andsid bolševikud Haapsalus asunud 1. Eesti jalaväepolgu ülemale Ernst Pödderile käsu enda vägedega sakslaste edasitung Ristil peatada, millest viimane keeldus. Seda peabki Kasterpalu silmas sisulise iseseisvuse väljakuulutamise all.

Paar päeva varem oli polgus otsustatud kutsuda maapäeva vanematekogu Haapsallu, et siin Eesti iseseisvus välja kuulutada.

Eesti iseseisvuse väljakuulutamise Haapsalus jäi puudu 61 versta. Ajaloolane Talis Vare kirjutab, et 21. veebruaril asusid Konstantin Päts, Jüri Vilms, Lääne maakonnavalitsuse esimees Saar ja ajakirjanik Juhtund Tallinnast juba Haapsalu poole teele. Jõuti Tallinnast 61 versta kaugusel oleva Kuijõe mõisa juurde, kus saadi Haapsalu poolt põgenevaid enamlastelt teateid, et sakslased on sama päeva hommikul Haapsallu jõudnud. Tuli auto ringi keerata ja tagasi sõita. Iseseisvusmanifest toimetati Pärnusse, kus ta kaks päeva hiljem, s.o 23. veebruaril 1918 pidulikult ette loeti.

Tallinnast välja

„20. veebruar oli väga tähtis hetk nii riigi sünnis kui ka Haapsalu eneseteadvuses. Seetõttu me hoolitseme selle eest, et sel päeval oleks kogu Eesti tähelepanu Haapsalul,” ütles Kasterpalu.

Kell 12 on kavas Lossiplatsil lipuväljaku pidulik avamine ja kaitseleiu osalusel ka saja aasta taguste sündmuste meenutamine. „Aga et oleks üleriigiline tähelepanu, tegime peaministrile ettepaneku, et sel aastal antaks riiklikud elutööpreemiad ja aastapreemiad üle Haapsalus, samuti Wiedemanni keeleauhind,” ütles Kasterpalu. Sisult

on heakskiit valitsuselt saadud, kinnitas ta.

Pidulik tseremoonia toimub Läänemaa ühiskümnaasiumis ehk endises Wiedemanni gümnaasiumis.

„See me üks ülesanne ongi, et saja-aastane Eesti oleks võimalikult rohkem Eesti ja võimalikult vähem Tallinn. 23. veebruar on kindlasti Pärnu päev, kus avatakse päästekomitee monument. 21. veebruaril annab president oma ordenid ja autasud üle Narvas ja viib sellega fookuse Narvale. Presidendi vastuvõtt toimub Tartus Eesti rahva muuseumis. Sünnipäevanädala sündmused on üle Eesti hajutatud ja neil on oma ajalooline põhjendus,” rääkis Kasterpalu.

Riigi suurimad tunnustused
Riigi kultuuri-, spordi- ja teaduspreemiad antakse nii elutöö kui ka möödunud aasta saavutuste

eest. Preemiasaajate kandidaadid avalikustatakse jaanuaris ja laureaadid valitakse sellekohastes komisjonides. Preemiate jagamist korraldavad riigikantselei ja kaks ministrium, selgitas kultuuriministrium presiesindaja Meelis Kompus.

Sestap on Haapsalus preemiad üle andmas kolm ministrit – pea-, kultuuri- ja haridusminister. Näiteks kultuurivaldkonnana 64 000 euro suurusi elutööpreemiad antakse välja kolm ja 9600euroseid aastapreemiad viis. Spordi 40 000euroseid elutööpreemiad jagatakse kaks ja 9600euroseid aastapreemiad kuus.

„See on kõige kõrgem tunnustus ja tänusõna, mida saab riik spordi- ja kultuurivaldkonnas anda,” ütles Kompus.

Tavaliselt jagatakse neid preemiad Tallinnas Eesti teaduste akadeemia saalis.

„Eesti Vabariik 100” sünnipäevapäevitused algasid tänavu 17. aprillil rahvatarkaga mööda Liivimaa ja Eestimaa kubermangu piiri ja kestavad 2020. aasta veebruarini. „Riik sai valmis ja rahvusvahelise õiguse subjektiks alles siis, kui piir Tartu rahuga fikseeris ja me olime ennast vabadussõjas niimoodi kaitsnud, et ka muud riigid Eestit tunnustasid,” ütles Kasterpalu.

„Nii pikalt läks, ei läinud ühe päevaga,” sõnas ta. „Iseseisvuse deklareerimisest ei piisa. Neid paralleele võib ju tänapäeva kurdide või katalaanide juurde tõmmata. Selles mõttes läks meil küll kaua, aga läks hästi. Saja-aastane riik on küll väga tähtis, aga selle sees saame ka rääkida, et oleme tuhandeid aastaid siin paigal olnud. See on meie maa, meie kultuur ja keel, mis on vanemad kui riik,” lisas Kasterpalu.

Taebala lood said kaante vahele

TARMO ÜUEMAA
tarmo@le.ee

Endise õpetaja Asta Kõlametsa raamatu „Taebala aja lood” esitlusele Taebala raamatukokku kogunes 50 inimest.

„Esitlus läks eriti hästi, väga palju rahvast oli,” ütles Taebala raamatukogu juhataja Ruth Randoja. „Oma kodukandi lugudest koosneva raamatu vastu, mille lood lähevad inimestele isiklikult korda, on suur huvi.”

„Taebala aja lood” ongi just selline raamat.

„See ei ole ajalugu, kuigi mõnel leheküljel võib niiviisi tunduda. Ajalugu on põimitud kohalike inimeste mälestustega. Palju on lugusid, mida on räägitud, kü-

Asta Kõlametsa õnnitles teiste seas Taebala kooli direktor Jaanus Mägi.

ERAKOGU

lajutte, huumorit, fotosid,” kirjeldas autor, pensionil õpetaja Asta Kõlamets.

Tõuke raamatu kirjutamiseks sai Kõlamets Taebala mooride-vaaride klubist, mis ühendab rohkem kui 20 sealtkandi eakat. „Saame kokku kaks korda kuus. On vestlusõhtuid, külastusi, huvireise,” rääkis Kõlamets.

„Klubis kerkis üles ekslikke arusaamasid. Olen ametilt õpetaja, ilmselt lõi see välja ja pani mind neid jutte kontrollima,” rääkis ta.

Kõlamets otsis üles eakaid Taebala inimesi ja kogus nende mälestusi, otsis internetist. „Olen vana inimene, aga oskan nii palju arvutit kasutada küll,” sukeldus ta arhiivimaterjalides-

se. „Näiteks EPT arhiiv on väga mahukas ja hea, aga uurisin ka ajalooarhiivi ja valla arhiivi materjale,” rääkis autor.

Uurimistöö viljad kandis ta esmalt ette mooride-vaaride klubis, lõpuks aga otsustas sõbrannade utsitusel raamatuks vormida.

Tulemuseks on 88-leheküljeline suures formaadis raamat. „Olen tänulik Haapsalu trükitööstusele Uuemõisas, kes raamatu hästi trükiti ette valmistas ja fotod kvaliteetsemaks töötles. Suur tänu ka fotograafidele, kelle pildid on raamatus,” ütles Kõlamets.

Raamat ilmus kultuurkapitali ja valla toel ning seda ei müüda üheski raamatukaupluses. „Raamatut saab tasuta otse mi-

nu käest. Kui keegi väga tahab, võib natuke toetuseks raha anda, sest mu oma raha läks sinna ka ikka natuke,” ütles autor.

Raamatu sisu ei hakanud Kõlamets ümber jutustama. „Räägin parem, mis välja jäi. Liiga hilja sain teada, kust on tulnud Nurmeme ja Taebala nimed,” tõi ta näite.

„Kiitma peab Taebala kooli õpilaste kirjutatud lühiesseesid teemal „Minu unistuste Taebala,” sõnas Kõlamets. „Nendes on huumorit ja hiigelsuuri unistusi. Neid oli minul väga tore lugeda, aga usun, et ka lugejail.”

Järge raamatule Kõlamets kirjutada ei kavatse. „See trükitehniline asi on eakal inimesel ikka üks igavene suur asi ajada,” ütles ta.

● UUS RAAMAT

On mul seda kõike vaja teada?

Aastaid tagasi polevat palju puudunud, et Ilon Wikland oleks Eestile kingitud ja Haapsalus paiknenud 800 pilti autosse laadinud ja tagasi Rootsi viinud. Aga sellest edaspidi, nagu kirjutab Enno Tammer vastses Wiklandi elulooraamatus.

KRISTA KUMBERG
info@le.ee

Autori stiil on emotsionaalne, lugejaga otsest kontakti hoidev ja ajakirjanduslik. Kunstniku elu seni valgena püsinud laigud on nüüd enam-vähem värviga kaetud. Kui millestki puudust tunda, siis on see Wiklandi elu lühikronoloogia ja isikunimede register.

On mul seda kõike vaja teada, küsin endalt, kui reklaamikära kasutab elulooraamatutest rääkides nende kõige skandaalsemaid kohti huvikonksudena, nagu seda Kaia Kanepi puhul tehti ja nagu siinkirjutaja isegi äsja tegi. Miks me loeme elulugusid? Uudishimu rahuldamiseks? Innustuse saamiseks? Teadmise pärast, et nemad seal kõrgel on samasugused inimesed kui meie siin oma argihalluses mütates?

Oma linna kunstnik

Küllap tekib oma elus palju saavutanud inimesel aastate kogunedes mõte kõik, mis südamele, ise ära rääkida. Et pärast, kui juba hilja, keegi talle sõnu suhu ei paneks ega valesid järeldusi põlistaks. Nii leidis Wikland pikaajase koostööpartneri ja sõbra Enno Tammeri näol autori, kes suure sisemise kaasaelamisega kirjeldab Wiklandi elusündmusi ja inimesi tema ümber.

Tammeriga seob kunstnikku ka varasem ühine raamat, aastal 2007 ilmunud album „Ilon Wiklandi maailm“, milles heidetakse loomingu ülevaate kõrval põgus pilk ka kunstniku elukäigule ja vahendatakse tema mõtteid oma töö ja selle eesmärkide kohta. Need leheküljed on tõstetud täiendatud kujul ka uude raamatusse.

Haapsallane teab Wiklandi elu ja loomeloo enam kui keskmiselt eestlane. Lastele räägitakse te-

mast koolis, suured on ajakirjandusest usutlusi lugenud, enesele kuulsast kunstnikust pildi loonud. Enne kui „Pilvede all“ lennutas linna Eesti orbiidile, viis Wikland oma lapsepõlvemaailma idüllilise Haapsalu laia maailma. Kaaslinlase kuulsus turgutab eneseväärikust nagu kaasmaalase olümpiavõit tugitoolisportlast, õhutab tema elukäiguga kursis olema. Millise pildi raamat Ilon Wiklandist maalib?

Sellel pildil on andekas, töökas, sihikindel, otsekohene ja eneseteadlik naine, kes ei andesta usalduse kuritarvitamist, inimene, kes pole pereelu karjääri ega karjääri pereelule ohvriks toonud, uudishimulik ja seiklusihimuline rändaja, julge eksperimentaator. Suhted meestega on toonud talle pettumusi, juba isa distantseerus tütre. Varakult iseseisvuma pidanud neil oli toeks vanavanemate armastus ja teadmine sellest, et joonistamine on tema kutsumus.

Kunstnik Ilon Wikland on oma raamatuillustratsioonidega viinud idüllilise Haapsalu juba ammu laia maailma.

ARVO TARMULA

Elulooraamatut teemaks võttes on oht hakata rääkima peategelasest, mitte raamatust. Nii siis raamatu juurde. Wikland ütleb seal, et talle meenub „elu pildidena, mida oskaks ja saaks ka praegu joonistada“ (lk 11). Enno Tammeri valdavalt intervjuu vormis elulugu koosnebki tekstipildidest, nagu autor ise ütleb. Tammer püüab „sõnadega joonistada Ilonist pildid, milles ta hakkab elama“ (lk 9). Sama võtet on kasutatud Haapsalus asuval Iloni Imedemaal, mille ekspositsioonis on kunstniku elulugu esitatud tosina pildina.

Raamatus on 16 säärast pilti, see algab Tartu piltidega ja lõpeb piltidega joonistamisest. Iga pilt-peatükk algab autori sissejuhatusel, edasi vaheldub autori jutt kunstniku jutuga ning lõpus tuuakse välja pildi üldistusi ja mõjusid. Nii võib juhtuda, et üks ja sama seik kordub peatükis kolmel korral. Sageli on need pildid ülevoolavalt tundelised – autoril tundub raske olevat end sõbrast kirjutades kõrvaltvaataja positsiooni jätta.

Tammer pole lootnud ainuüksi Wiklandi mälule, vaid on teinud arhiivides tublisti tööd ega ole ära põlanud ka Wikipeedias pakutavat teavet. Tänu sellele teame nüüd rohkem näiteks kunstniku emapoolsest vanaemast Amalie Jusest, kellelgi ei lastud Ilonil pärast vanemate lahutust millegipärast

enam suhelda. Ka Viida ja Max Pääbo lahutuspaperid on must valgel näha, samuti teadaanne Viida Pääbo tekstiilialteljee kohta. Tammer avab põgenikelaeva Meritähnt saatust ja laiendab võimalusel kunstniku mälestusi taustateabega.

Mälestustesse süüvides tuleb kunstnikul endalgi meelde uusi detaile ja ta soostub kõnelema varem välditud teemadel. Ennää, kohtumine Lindgreniga polnudki nii juhuslik, nagu seni näis! Oli teada, et Ilon sai emaga pärast sõda kokku, nüüd räägib ta ka seda, miks nad tülitsedes taas lahku läksid. (Sellele vaatamata hoidis vanaema mõnda aega tütre tütarit.)

Oli teada, et kunstnik lahutas Stig Wiklandist, nüüd teame, millistel asjaoludel ja kuidas 30 aastat kestnud abielu lõppes. Pereelust räägib kunstnik endiselt vähe, Tammer kirjutab: „Ei hakanud minagi selles osas peale pressima, jättes Ilonile õiguse ja vabaduse rääkida vaid seda, mida ta ise tahab ja vajalikuks peab.“

Kurikuulsad autoriõigused

On üks teema, mille puhul nii kunstnik kui ka raamatu autor põlema lähevad – autoriõiguste teema. Wikland on pidanud enda loomingu pärast piike ristama nii suurte riikide (Venemaa, Hiina) kui ka Astrid Lindgreni pärijatega. Asjalood on sealmaal, et

Wikland ei riski mustvalget pilti Karlssonist omatahtsi kasutada ega värvilist kalendris Karlssoniks nimetada (lk 277). Õnneks on kunstnikul hea advokaat.

Rootsi lastekirjanduse muuseum Junibacken laskis Wiklandi joonistatud Lindgreni-tegelased teisel kunstnikul valmis maalida. See haavas Wiklandi sügavalt ja ta ei teinud kirjastusele Rabén&Sjögren 15 aastat ühtegi pilti (lk 206).

Autoriõiguste teema (ja mitte ainult see) põhjustas suure pahanduse Wiklandi ja Iloni Imedemaal (Läänemaa muuseumi) vahel. Sellele pühendab Tammer kümme lehekülge peatükis „Skandaali pildid“ (ja mitte ainult seal). Jutt on emotsionaalne, sirgelt süüdistav ja nimesid (korduvalt) mainiv. Küllap oli Wiklandil soov asi lõplikult selgeks rääkida. Praegu on ta Iloni Imedemaal toimumisega väga rahul. Aga lugedes tekkis päris paha tunne. Millegipärast näis, et teemale on raamatus haugu antud.

Tammerile tahaks ka vastu vaielda ja teda täiendada. Muuseumi omaaegses Iloni-teemalisest trükises, mis Wiklandi tahtlevis kõrvaldati, olevat kõik pildid luba küsimata võetud Tammeri koostatud albumist. Ka olevat tekst osaliselt tema pealt mahakirjutatud (lk 289). Kolmekümnest pildist kolm on tõepoolest Tammeri raamatust, aga sel-

lekohase allikaviitega – üks illustatsioon ja kaks fotot, mida Imedemaal kogudes polnud. Eluloo osa trükises on kokku pandud varemilmunud intervjuude põhjal.

Autor pole uurinud, mis sai 1990ndate alguses tekkinud ideest luua Haapsallu Wiklandi teemapark (lk 241). Peale äri-meeste tegelesid sellega ka Hanninge turismikooli tudengid, kelle õppejõud oli Wiklandi hea peretuttav.

Muuseas, üks tudengitest – Marit Kangro – on Gustav Suitso lapselaps. Lasteraamatukogu ja toonase kunstikooli vahelisele alale rajas linn aastal 2002 Iloni aia, kus tänase päevani toimuvad suviti lasteüritused ja kus saab aasta ringi mängida. Iloni aia arendamine jäi soiku, kui loodi Iloni Imedemaal. Tammeri pildidesse ei mahtunud ka see, et ainus eesti autor, kelle raamatut ehivad Wiklandi illustatsioonid, on Leelo Tungal („Jõuluajal juhtuvadki imed“ 2009).

Wikland ütleb raamatu lõpus, et tahab ikka veel joonistada. Näiteks koomiksi vanainimese pentsikute juhtumustega moodsas maailmas. Aga tähelepanu ja kohustused väsitavad (lk 335): „Kuid pean ka ütlema, et tähelepanu ja kohustused näitavad, et olen veel olemas; et mind pole unustatud. See teeb ju rõõmu, kui oled nii vana kui mina.“

Esireket on Kontaveit, parim aga Kanepi

See oli suur matš. Kaia Kanepi (pildil) ja Anett Kontaveit tehispävasest tenniselähingust Saku suu- hallis räägitakse ka aastakümneid hiljem, nagu meenutatakse praegu ligi 40 aastat tagasi, 1978. aastal tollase Kadrioru tennisehallis peetud mängu maailma nelja tippnaisi vahel. Kohapeal oli ka tollane valitseja rootslane Björn Borg.

Tänu Soome TV-le hoidis kohalik huviline end kursis suures ilmas toimuvaga, aga oma

ihusilmaga iidoleid näha mõjus punaimpeeriumi vasallriigis lausa kultuurišokina. Nagu oleks värske tuulepahvakas tunginud läppunud õhuga ruumi. Võibolla oleks veel suurema šokina mõjunud vaid tollase menuansambli ABBA ootamatu välkvisiit. Tippmehed mängisid siis näidismatše ja sportlik tulemus ei olnud neile ega ilmselt ka publikule peamine. Tähtis oli megastaare oma silmaga näha.

Teisipäeval nägi Eesti publik kaht maailma paremiku kuuluvat naistennisisti. Nad ei ole küll esikümne mängijad, kuid on loodetavasti teel sinna. Kõige meeldivamalt üllatasid nad kodupublikut sellega, et platsil käis armutu heitlus, nagu oleks tegu Wimbledonis poolfinaaliga nii mängu kvaliteedi kui ka pingepoolsest.

Ei olnud ühtegi märki näidismatšist, kus vaheldumisi sooritatakse efektseid lööke ja õnnestumise korral vastasmängija ap-

lodeerib. Korvpallis pakutakse sellist tulevarki näiteks tähtede mängus.

Kanepi ja Kontaveit heitlesid nii jäägitult, nagu ootaks kaotajat maalt väljasaatmine, kuigi enne matši oli teada, et ametlikult jääb Eesti esinumbriks nagunii Kontaveit. 21aastane tennisetaht asub WTA edetabelis praegu 34. kohal, 32aastane Kanepi hoiab 100. tabelirida.

Mängus oli au. Moraalses mõttes ehk ka Eesti parima tennisisti tiitel. Kanepi võit tekitas ainu-

laadse olukorra, kus Eesti esireket on Kontaveit, parim mängija aga tema.

Profipoksis on tihti nii, et ühes kehakaalus on eri organisatsioonid ühekorraga kuulutanud välja eri maailmameistrid. Eesti naiste tennis kipub sama seis tekkima, patiseis, mis ootab lahendust uuel aastal.

Matš kahe kange vahel tuletas meelde ka iidset teatrireeglit: mida rohkem usub näitleja lavalist olukorda, seda rohkem usub seda ka vaataja saalis. Täp-

selt nii juhtus ka Saku suurhallis. Tennisetahtede kirglik võiduiha haaras publiku oma lum-musesse ja pole ime, et matši järel kõlasid ülivõrdelised kõrvutamised maailma tippturniiridega. Selle tõestuseks tuleks meie esinumbritel uuel tenniseaastal jõuda näiteks suure slämmi poolfinaali, mis pole sugugi võimatu, aga on oi-oi kui raske.

Matš lõppes Kanepi võiduga 7:5, 5:7, 6:3 ja see on nüüd ajaloos saanud.

AIVO PALJASMAA

● TUNNUSTUS

Puises tänati sädeinimesi

Puise nina Kogre kõrtsi olid neljapäeval tänuõhtule kutsutud need, kes on silma paistnud oma tegevusega teiste heaks: tublimad sotsiaal- ja noorsoovaldkonna töötajad, sädeinimesed ja kodanikuühiskonna aktivistid.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Pärjatute hulgas oli neid, kes on pühendunud isamaalisuse ja mälestuste hoidmisele, külaliikumise aktiviste, isikupärase käsitöö tutvustajaid, kauni-

te kunstidega tegelejaid ja nende propageerijaid, usinaid vabatahtlikke jt. Lilled ja kingituseks puidust käekell anti üle ka aasta isale Andres Pajule.

Külaliikumise Kodukant Läänemaa juhatuse esimehe Merle Mäesalu sõnul kipub nii olema,

et kui sädeinimese tiitlile esitatud on energilised ja tegutsevad valdkonnas, mis on neile südamelehedame, siis kodanikuteenuste pakkujad on pigem need, kes märkavad kogukonnas probleemi ja püüavad midagi ette võtta, et seda lahendada.

Mäesalu lisas, et kui säde- ja kogukonnainimesi tunneme tihtilugu nime- ja nägupidi, siis vabatahtlikud on need, kes teevad oma tööd andumusega, ja alati neid kõrvalt ei märgatagi. „Aitäh neile, kes märkasid,” kiitis ta kandidaatide esitajaid.

„Hea on näha, et on nii palju neid, kes on viitsinud mugavustsoonist väljuda,” ütles maavanema kohuseid täitev maasekretär Kristel Jupits lilli ja kingitusi üle andes.

Et haldusreformiga muutub maakonna piir ja kaob maava-

litsus, peeti tänuõhtut Läänemaal sellisel kujul viimast korda. „Vaatomata sellele, kas rongid liiguvad ja valitsus vahetub, jääb päike ikka tõusma, jäävad ka läänlased ja jäävad sädeinimesed meie hulgas askeldama,” ütles Jupits.

Läänemaa sädeinimesed

ARNOLD ALJASTE

Eesti Memento liidu ja Läänemaa Memento ühenduse esimees, kes korraldab Läänemaa ühenduse tööd ja on üks represseeritute mälestusürituste korraldajaid Läänemaal.

Aljaste eestvõttel korraldatakse Läänemaalt pärit represseeritute kokkusaamisi ja väljasõite teistesse maakondadesse, külastatakse konverentse ja muuseume, osaletakse ajaloopäevadel ja mälestusüritustel. Sellised kokkusaamised on ühenduse liikmetele, kes pole enam esimeses nooruses, vajalik vaheldus.

Aljaste on aktiivne kaitseliitlane ja kaitseliidu taasasutaja Ridala vallas.

VAIKE NÕU

Üdruma küla seltsi esinaine – aktiivne ja tubli nõustaja, kes sai tänavu ka üle-eestilise tunnustuse. Külaseltsi juhatus eestvedaja, kes kirjutab projekte, korraldab raamatupidamist, seltsimaja korrahoitu ja väljaüritusi. Külaseltsi tegemiste kõrval osaleb seltskonnatantsude kollektiivi Rõõmurullid tegevuses.

Läänemaa aasta noor

DAN TAIDLA

Läänemaa noortekogu aseesimees, Haapsalu noortevolikogu aseesimees, Läänemaa ühiskonnasõprade õpilane. Dan Taidla on aktiivne ja sihikindel noormees, kellel on kogu aeg midagi käsil ja kes lõpetab kõik, mis ta alustab. Ta on enesekindel ega karda võtta uusi ülesandeid. Dan Taidla loob enda ümber tugeva meeskonna ega karda olla meeskonna liider. Selle aasta teod on Läänemaa osaluskohtvik, noored valimisvalvurid, Haapsalu linna valimisdebat, projektifondi „Nopi üles” kaudu Haapsalu noorte huvikeskuse ette välitreeneride soetamine, „Teeme ära!” noorteuht, Läänemaa parim mõttesportlane jms.

URVE SIKEMÄE

Palivere U-Stuudio omanik – positiivne inimene, kes on enda ümber koonnud palju teisi inimesi, tema juures U-Stuudios käiakse koos nii lähedalt kui ka kaugemalt. Jõuab teha oma tööd, juhendada MTÜ Palivere Naiseltsi tegevust ja osaleda Läänemaa käsitöö liidu töös.

PILLE SAATMÄE

Kõmsi algkool-lasteaia direktor, Lihula muusika- ja kunstikooli õpetaja ning Lihula meeskoori ja Kõmsi mudilas-koori dirigent, kes nende ülesannete kõrvalt panustab palju ka muudesse valdkondadesse.

Sel suvel suutis enda ümber koondata rohkem kui sajast inimesest koosneva vabatahtlike armee, kellega koos korraldati 8. augustil Lihula kultuurimaja ees suurejooneline kultuurigala „Kingitud aeg”. Kultuurigala viis osalejad ja vaatajad kuue tunni jooksul kunsti-, muusika- ja tantsu-etenduste kaudu ajas rändama.

Läänemaa aasta noorsootöötaja

LJUDMILA JAMPOLSKAJA

Ljudmila Jampolskaja on Haapsalu noorte huvikeskuse noorsootöötaja, vene pühapäevakooli Drevo õpetaja, Haapsalu Nikolai kooli huvijuht, muusikaõpetaja ja klassijuhataja. Ta on oma elu sidunud Haapsalu linna venekeelsete noortega ning on inimene, kes ajab Eesti asja Haapsalus ja töötab sisulise loomimisega, tutvustades Eesti üritustel Eesti eri paikades. Ljudmila Jampolskaja on pühendunud ja järjepidev. Ta on avatud kõigele uuele ja põnevale, mis puudutab muusikat, kunsti, kultuuri üldse. Seda kõike jagab ta noortega.

Läänemaa vabatahtlik

SIRJE TARVE

Sirje Tarve on töökas, abivalmis, rõõmus ja tegus inimene, kes on elus püüdnud üle saama ka paljudest raskusest. Viimasel aastal on ta olnud tegus EELK Ridala Püha Maarja-Magdaleena koguduse juures kirikuteenrina. Tegelikult teeb ta tööd palju rohkem, kui temalt nõutakse, märgates, kus oleks vaja abi ja sekkumist. Ta on tubli kogukonna tegevustes kaasalööja, tublisid algatusi toetab aktiivselt ka isikliku panusega.

ANU HUUSI

Anu Huusi töötab Martna raamatukogus ja lasteaia, kuid vabatahtlikuna on ta tegus ja aktiivne Martna Püha Martini koguduse juhatuses. Ta on algatanud piibililugude jutustamise Martna raamatukogus ning see algatus sai mullu ka EELK laste- ja noortetöö ühenduse tunnustuse osaliseks.

Töö lastega on Anu Huusil oluline töövaldkond ka vabatahtlikuna. Martna koguduse suvised lastelaagrid on jätkusuutlikud ja nende populaarsus kasvab. Huusi on ka Martna kogudusekoori eestvedaja, aktiivne kontserdireisiideede väljapakkuja ja tubli toetaja nende elluviimisel.

Anu Huusi on teistele eeskujuks ka oma elukestva õppimisega. Ta on tubli ja tegus, rõõmsameelne, hooliv.

Läänemaa aasta sotsiaaltöötaja

IREEN KANGRO

Ireen Kangrol on sotsiaaltöökogemus nii kodu- kui ka välismaalt. Samuti tegeleb ta noorsootöö, vabatahtliku töö ja projektitööga. Ireen Kangro on aktiivne kaasamõttele, abistaja, lahenduste otsija ja väga hea koostööpartner. Koostöös töötukassaga abistatakse töötuid töö leidmisel ning tööloomis. Ta on aktiivne tegema võrgustikutööd inimeste muredele lahenduste leidmisel.

MAAJA NARUSK

Maaja Narusk tuli SAsse Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid kultuurimisteeriumi mullukevadise üleskute peale aidata vabatahtlikuna sisestada andmeid muuseumide internetipõhisesse süsteemi MUIS. Tema ülesandeks sai andmebaasis olevate arhiivkogu andmete täpsustamine, peal- kirjade lahtimõtestamine ja museaalide tehniliste andmete lisamine. Tema töö tulemuseks on tuhandes leheküljed muuseumimaterjale, mis on nüüd uurijatele paremini leitavad ja kasutatavad.

EVE MERIMA

Paljuskü just tänu Eve Merimale on See teater taas tuhas tõusmas. Ta on nagu multiinimene, kelle tuge tunnevad kõik, ja tema optimism sütitab tegutseda. 2014. aastast on ta panustanud harrastusteatri tegemistesse kõikvõimalike töödega: müünud pileteid, kasinud ja koristanud ning olnud ka baa-ridaam. Nüüd on Eve Merima abikätt tunda juba paljude lavastuste juures – tal on hea visuaalne tunnetus ja no- bedad näpud, mis õmblevad kostüüme ja dekoreerivad lava. Võõrad pole talle lavalauadki ja ta on mitmes rollis kaasa teinud.

Läänemaa noorsootöö sõber

RIDALA VALLAVALITSUS

Ridala vallas on noorsootöö osakaal aasta-aastalt kasvanud ja arenenud. Noortel on võimalik noorsootöös osaleda, kasutada ruume, teha ettepanekuid. Noorsootöö kaudu toetab vald noorte sotsialiseerumist ning valla suurim soov on, et noorest kujuneks hästi toime tulev noor. Huviharidus ja huvitegevus on suures mahus toetatud valla eelarvest. Selle suve hitt oli Ridala vallavalitsuse korraldatud noortelaager „Noored ja meri”.

Parim kodanikuühiskonna toetaja

MAIRE VILBAS / RIDALA VALLAVALITSUS

Ridala vallavalitsus on omaalgatuslikku ja mittetulunduslikku tegevust aktiivselt toetanud viimasel 18 aastat. Selleks aastaks jõuti sinnaaani, et mitmed kodanikuühendused olid valmis pakkuma partnerlust avalike teenuste osutamisel, ja seitsme vabatahtlasega sõlmiti kolme aasta koostöölepingud. See on avanud uue lehekülje kogukondade ja omavalitsuse koostöös, motiveerides külaselste panustama oma kodukandi arengusse ning kaasama oma paikkonna inimesi, nende oskusi, võimeid ja toodangut.

Ridala vallavolikogu viimasil istungil otsustati kinkida Eesti vabariigile 100. sünnipäevaks viis renoveeritud seltsimaja (Haeska, Kiideva, Asuküla, Võnnu ja Parila).

Maire Vilbast iseloomustab järjepidev, tasakaalukas, suure pühendumusega tehtud töö. Ta on uutest ideedest kinnihakkaja, arutelu algataja, lahenduste otsija. Vilbas on olnud „Külast külla” turude algataja ja elluviija, tema innustusel hakkas esimesena kogukonnateenust pakuma Kiideva külaselts. Vilbase algatusel moodustati Ridalas kogukondade koda, millesse kuuluvad endise Ridala valla külad esindajad, et uues ühendavalitsuses maapiirkondade elu eest seista.

Läänemaa parim kodanikuühendus

LIHULA LILLTIKANDI SELTS

Seltsi juured ulatuvad 2007. aastasse, mil Lihula rahvaulikooli lilltikandi kursuse lõppedes tikkisid tublimad naised oma esimesed tekid. Järgnes aastapikkune uurimistöö, mille tulemusele tekile ning 2009 ilmus raamat „Lihula lilltikand ja meistrid”. Sellest kasvab 2011 välja ka selts.

2011. aastast on selts augustis korraldanud Lihula lillkirja festivali, mille eesmärk on tutvustada ja populariseerida Lihula lilltikandit. Festivali kavvas on tiktud esemete näitus, seminar, töötoad, mida juhatavad seltsi liikmed, toimub ka võistutikimine. Tänavu käis festivalil ligi 400 inimest. Seltsi väljaantud raamatute järgi on sajad käsitööhuvilised teinud endale Lihula lillkirja motiiviga esemeid.

Atraktiivseim kodanikuühenduste tegu

SIRLI OLGO / MTÜ KIIDEVA KÜLASELTS - KOGUKONNATEENUS, SIRLI SUPIKÖÖK

Selle aasta alguses otsustas Kiideva külaselts hakata kogukonnateenuse- na abistama kodudes üksi jäänud eakaid ja abivajavaid inimesi ning veebruaris sõlmiti seltsi ja Ridala vallavalitsuse vahel kolmeaastane koostööleping teenuste osutamiseks Kiideva ja Sinalepa külast 14 külas. Alustati sotsiaaltranspordi- ja kullerteenuse ning aprillis lisandus saunateenus Kiideva saun-seltsimajas. Teenused ja nende osutajad aratasid paikkonna elanikes usaldust ning arutusele tuli vajadus uute naabriabi teenuste järele – esmalt viia üksikutele koju sooja suppi.

„Sirli supiköök” on väga hästi käivitunud ja selle tegevus ulatub naaberkogukondadesse ja -omavalitsustesse. Kohaliku supiköögi tegevusest saadud tulu kaudu saab panustada uute teenuste arendamisse. Külaseltsi eesmärk on küla keskel asuvas saun-seltsimajas ja selle juurde ehitatavais ruumides arendada välja kogukonnateenuste keskus päevakeskuse, külasauna, supiköögi, pesuköögi, triikimis- toa, kogukonnapoe ja kaluriküla muuseumitoaga.

Läänemaa noorsootöö sündmus

LIHULA NOORTE TÖÖMALEV „PIIRIDEST VÄLJA”

Maleva idee oli kombineerida malevale omaseid kergemeid, noortele sobivaid töid, ühtlasi anda noortele võimalus näha ja kuulda, mis toimub piirkonna suurimais ning igapäevatoos ekspordiga tegelevais ettevõtetes ja nende juhtide peas. Ühelt poolt selleks, et noored õpiksid ja saaksid kogemusi ning teadmisi. Teisalt selleks, et noored saaksid ettevõtjatega kaasa mõelda.

Noortemaja noored olid kaasatud kogu sellesse protsessi alates ideest kuni teostuseni ning maleva lõpu tagasisideringist oli näha, et malev oli vajalik nii meeskonnatöö oskuste, tööharrumuse kujundamise kui ka üldise vastutuse ja silmaringi laiendamise seisukohast.

● LÄÄNEMAA AASTA ISA

Andres Paju – kuldsete kätega sportlik isa

Läänemaa aasta isa nimeline kell.

Tänavune aasta isa on Andres Paju Linnamäelt, kes on suureks kasvanud kolm last – 28aastase erivajadustega Karli, 27aastase vehklejast Nelli ja 17aastase veel gümnaasiumis käiva Rauli.

MALLE-LIISA RAIGLA
info@le.ee

Kui tänavune aasta isa Andres Paju sai umbes 29 aastat tagasi teada, et varsti on perre oodata lisa, valdas teda rõõmutunne. Lapse sündimise ajal ta enam paraku nii rõõmus ei olnud. Läks mitu kuud, enne kui Andres poja juurde pääses.

„Mina nägin last kuskilt kaugelt läbi akna,” ütles Andres Paju.

„Haiglas öeldi kohe, et andke ta ära, mis te tast üldse koju viite. Ega temast tule nagunii midagi,” lisas abikaasa Leelo Paju.

Sellegipoolest viis noor pere lapse koju. Erilist rõõmu ei olnud, pigem oli šokk ja teadmatus, sest õpetust lapsega kaasa ei antud. Oli vaid soovitus poeg lastekodusse anda ja uus laps sünnitada.

Rohkem rõõmu tuli perre, kui sündis tütar Nelli, sest noorema õe järgi hakkas ka vanem vend arenema – end püsti ajama ja roomama.

Kui toona oleksid isad saanud kasutada vanemapuhkust, oleks Pajude pere seda kasutanud. Ema käis pool päeva tööl ja isa nokitis oma asju õhtupoolikuti. Pere meelest on hea, et praegu saavad ka isad kodus olla.

„Pärast on see aeg läinud ja tagasi seda ei too. Hakkad mõtlema, et lapsed olid väikesed, mida nad siis küll tegid. Seda kõike ei saa rahasse panna,” ütles Andres Paju.

„Sellegipärast sa ei läinud ju kuskile ära, kui paljud läksid Soome. Ma poleks ette kujutanud, et ma oleks kolmeka siia jäänud,” lisas Leelo Paju.

Kui võrrelda kahe vanema ja noorema lapse beebiiga, siis kindlasti oli noorema poja kasvatamise aeg lihtsam, sest olid olemas juba mähkmed ja beebitoidud. Peale selle käis vanem poeg Karl Äasmäel erikoolis. Esmaspäeval läks ja reedel tuli, Karlil oli seal sõber ja kõik oli hästi. Teisel aastal oli aga sõber ära läinud ja Karlil tekkisid probleemid. Siis viidi ta hommikuti kooli ja lõunast toodi koju.

Sportlikud tegevused isaga

Lapsed ütlevad, et isaga koos tehakse pigem sportlikke tegevusi – käiakse rattaga sõitmas, suusatamas, mängitakse sulgpalli. Suvel on kindel, et ilusa ilmaga minnakse kogu perega randa ja olakse seal kogu päeva – võetakse kaasa võrkpall, reketid, vees pörkavad pallid ja loomulikult grill. „Vesi on meil ju üldjuhul külm, siis saab soojaks ja saab vette minna,” põhjendas sportlikku päeva rannas isa.

Rannas kindlasti grillitakse. See on üks vähesi kordi, mil isa perele süüa teeb. Peale grillimise on isa enda ülesandeks võtnud ka pühapäevahommikused pannkoogid, sest talle meeldib ärgata enne teisi ja nii on ta otsinud endale selleks ajaks tegevust. Varem hakkas isa varahom-

Kodu ja pere algab ikka köögist, kus saab mõnusalt kohvi juua ja küpsiseid krõbistada.

3 × ARVO TARMULA

Väimees Gunnar Differt (vasakult), poeg Raul, pereisa Andres, pereema Leelo, tütar Nelli Differt ja poeg Karl Paju kodumaja ees Linnamäel.

mikul näiteks kaminast suure kolnaga tuhka võtma, siis aga leidis kõigile meeldivama tegevuse. Alguses tegi ta perele pannkooke poest ostetud pulbrist, kuid peagi õpetas naispere talle, kuidas ka ise tainast valmistada.

Talveõhtutel on perel tavaks koos lauamänge mängida. Tütar Nelli meenutab lapsepõlvest „Reis ümber maailma” mängimist. Talle ei meeldinud seda mängida õigete reeglite järgi, kus tuleb samale kohale sattudes teise nupp maha lüüa, vaid tema tahtis mängida maha löömata.

„Aga alati mängisime õigete reeglite järgi. Igal nädalavahe- tusel võtsime uuesti selle mängu ja mängisime jälle,” mee-

nutas Nelli Paju. Ta ei tea, kas isa püüdis teda teadlikult mängu kaudu kaotama õpetada või juhtus see kogemata, kuid Nelli Paju tunnistab, et see oli oluline õpetus, kuidas kaotusega toime tulla. Edaspidises spordielus on olnud tähtis, et ta oskaks ka kaotada.

„Peaks jälle ette võtma, see on vaieldamatult parim mäng,” tõdes isa.

Isa eeskujul vehklejaks

Sellega, et Nelli Paju hakkas vehklemisega tegelema, käib Pajude perekonnas kaasas legend. Alguses käis ta ema kergejõustikutrennis. Siis aga sündis perre pesamuna Raul ja Nelli tuli valida, kas läheb teise tree-

neri trenni või hakkab mõnes muus trennis käima. Samal suvel toimus vehklejate kokkutulek, kuhu läks ka pereisa endise vehklejana. Kokkutulekult tagasi tuli Andres Paju koos vennaga, mõlemal medalid kaelas. See andis tütrele innustust alaga tegelema hakata.

Sama juhtus ka noorema poja Rauliga. Tema vahetas tennise vehklemise vastu, kui õde hakkas võistlustelt medaleid tooma.

Vanematele pole olnud tähtis, et lapsed tegeleksid just sama alaga, mis nemad, tähtis on olnud, et nad millegagi tegeleksid. See, et pere kaks last on valinud isa eeskujul vehklemise, on olnud nende enda valik ja isa on vaid õnnelik, et see on

sama, millega tema omal ajal tegeles.

Kuldsete kätega mees

Leelo Paju nimetab oma abikaasat kuldsete kätega meheks, kes on nende kodu ise remontinud, vaid suurematel töödel on abiks käidud. Selle eest, et kodus kõik korras oleks, vastutab poeg Karl. Nii kui midagi parandamist vajab, nõuab Karl selle kordategemist.

Töodesse kaasab Andres ka noorema poja Rauli. Andres tahaks küll kõik tööd kiiresti ise teha, kuid üritab vaadata, mida saaks Raul teha. Andres tunnistab, et õpetajana pole ta eriti hea, pigem püüab olla eeskuju ja näidata, kuidas saab lihtsamalt. Ta näitab pojale, kuidas rattal kum-

mi vahetada ja mida autol kontrollida. Koos käiakse ka kive toomas ja jagatakse muruniitmise kohustust. Peale selle käivad isa ja noorem poeg igal nädalavahe- tusel koos saunas, kus veedavad neli tundi.

Isa ütleb, et kõik lapsed õpetavad talle midagi. Näiteks noorimalt pojalt küsib ta arvutinoi ja tütrelt, kuidas väiksemaid vigastusi leevendada, vanim laps on aga õpetanud kannatlikkust.

Vanim poeg

Kuigi alguses ei antud Karlile erilist lootust, on läinud paremini, kui alguses lubatud. Sellegipoolest on 28aastase poja areng jäänud lasteaiaaegse tasemele. Ometigi on tal soovid samad mis teistel. Et õde on läinud omaette elama, sooviks ka tema minna omaette. Tal ei ole kuskil käia, sest ta on igal pool läinud tülli. Empaatilisemad inimesed saavad Karlil kehakeele ja viibete järgi aru, kuid kärsitumaike on ta lihtsalt segav ja siis saab Karl kurjaks.

Eelkõige Karli tõttu meeldib perele, et Haapsalu on väike linn, sest kui Karliga midagi on, antakse vanematele kohe teada. Karl käib tihti mööda kohvikuid, sõidab jalgratta või bussiga, sest tal lihtsalt ei ole kohta, kus käia, kuigi ta soovib seda väga. Ta on kõikjal tülli läinud ja kurjaks muutunud, sest inimesed ei vaevu või ei oska temaga samal tasemel suhelda.

Kuigi vanim poeg teeb perele pidevalt peavalu, on pere teised lapsed kasvatatud tubliks. Andres Paju kandidatuuri Läänemaa aasta isa tiitlile esitas tütar, kes iseloomustas isa nii: „Hooliv isa, toetav abikaasa, parim sõber, kirglik spordientusiast, hinnatud töomes.”

Andres Paju on Läänemaal sündinud, kasvanud ja pere loonud. Tema abikaasa Leelo Paju sai aastal 2001 Läänemaa aasta ema tiitli. Aasta isa tiitli sai Andres Paju kätte 23. novembril tänuõhtul Puitses.

Head kodaniku- päeva!

Armastame
Eestit
ja hoolime
oma riigist!

Vabaerakond

www.vabaerakond.ee • 26. nov 2017

Lehm Ljudmilla lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

KADRID

KADRI TULEB KAPAKUGA,
OTSIB TAGA SOOJA TUBA,
OTSIB RÕÕMSAID INIMESI,
SÕBRALIKKE LIGIMESI.
LASEB LAULU UKSE TAGA,
LASE SISSE, ÄRA MAGA!

KOPPADI-KOPP JA ALLEAA,
KAS SIIA MAJJA SISSE SAAB?
KOPPADI-KOPP JA ALLEAA,
KADRID ÕNNE TOOVAD KA!

KADRID KÄIGUL MITMEKESI,
LAULUD SELGED ON KUI VESI.
NAD ON VALGED NAGU VAIMUD,
AGA HEAD KUI OMAD KAIMUD.
LAULAVAD SUL UKSE TAGA,
LASE SISSE, ÄRA MAGA!

LASTESUDOKU

		1	4		
	4			5	
1					4
6					5
	1			6	
		6	2		

SUDOKU

	4		1		6		7
6		9	5		7	4	1
2				4			5
8							2
9				5			3
7		1	9		5	6	4
	5		3		8		1

MALE

8							
7							
6							
5							
4							
3							
2							
1							
	a	b	c	d	e	f	g

LP RISTSÕNA- JA MALELAHENDAJAD

Matt kolme käiguga. Eelmise nädala vastused: Lh1+; Vh2; Lxh2+; Kg4; Lh4#.
Leidke tänasest ristsõnast lahendus vastuse realt. Eelmise nädala vastus: riigikeel eesti keel; Eesti seaduse ülimus. Lahendusi ootame hiljemalt järgmise nädala reedeks aadressil reklaam@le.ee või Posti 30, Haapsalu. Novembris õigesti vastanute vahel loositakse välja Lääne Elu meeneid.

SUDOKU LAHENDUSED

7	3	5	6	2	8	1	4	9
2	6	1	7	4	9	8	3	5
8	4	9	1	5	3	7	6	2
3	9	6	5	8	7	4	2	1
5	8	4	3	1	2	6	9	7
1	2	7	4	9	6	3	5	8
4	5	2	8	3	1	9	7	6
6	1	3	9	7	5	2	8	4
9	7	8	2	6	4	5	1	3

5	6	1	4	3	2
2	4	3	1	5	6
1	3	5	6	2	4
6	2	4	3	1	5
4	1	2	5	6	3
3	5	6	2	4	1

E 27. november

06.55 Terevisioon
08.55 Hercule Poirot
09.50 Terevisioon
11.50 Maahommik
12.35 Wend Weis
13.05 Punane sekund
13.30 Reisile minuga
13.55 Ööülikooli rännakud
14.55 11 000 aastat hiljem
15.40 LIVEstonia
16.10 Kolkakomissar Sophie Haas
17.00 Aktuaalne kaamera
17.05 ENSV
17.35 Hercule Poirot
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.00 Osoon
20.30 Iseolemine
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Välisilm
22.15 Põhja-Korea mõrv perekonnas
23.05 Lõksus – tapja meie seas
00.00 PÖFFi kaheksa ja pool
00.10 Ringvaade
01.10 ERR.ee uudised

06.15 Küladetektiivid
07.05 Tom ja Jerry
07.35 Zig ja Sharko
08.00 Reporter
09.00 Minu kodu on parim
10.00 Osake minust
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Nädalalõpp Kanal 2ga
13.00 Roaldi nädal. Kosjakontor
14.00 Tüdruk nimega Elif
15.00 Armastuse maitse
16.00 Küladetektiivid
17.00 Minu kodu on parim
18.00 Osake minust
19.00 Reporter
20.00 Köök
20.30 Kodutunne
21.30 Nukumaja **22.30** Kiirtee. kontrolli alt väljas **00.25** Surmarelv 4 **02.45** Reporter **03.35** Ameerika talent **05.05** Minu sa-lajane veidrus **05.50** Meie Bullerby

06.15 Käsna-Kalle Kantpüks
06.40 Väiksed võlurid **07.05** Ämblikmees **07.30** Käsna-Kalle Kantpüks **07.55** Väiksed võlurid **08.15** Minu köök on parim **09.25** Võimalik vaid Venemaal **09.55** Kirgede torm **11.00** Vaprad ja ilusad **11.30** Top Shop **11.50** Kuuuuriija **12.55** Papad Mammad **13.55** Maitse **15.00** Saatuslik valik **16.00** Vaprad ja ilusad **16.30** Kirgede torm **17.35** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed. Uudised **19.25** Seitsmesed **20.00** Kuuuuriija **21.05** Võimalik vaid Venemaal **21.30** Häving **23.35** CSI kriminalistid **00.35** Moodne perekond **01.05** Kuuuuriija **04.20** Võimalik vaid Venemaal **02.30** Häving **04.20** Seitsmesed. Uudised **05.00** Seitsmesed **05.25** Üheotsapilet

07.00 Yoko **07.10** Karusmarjad metsikus looduses **07.35** Geronimo Stiltoni lõbusad lood **08.00** Susapusa Okidos **08.10** Lola Pik-kõrv **08.15** Lastetuba **08.25** Pipi, Pupu ja Rosmary **08.35** Prügihunt ja Superjanes **09.00** Ringvaade **10.00** Kolkakomissar Sophie Haas **10.50** Superhondrik **12.35** PÖFFi kaheksa ja pool **12.45** Cherbourgi vihmavarjud **14.29** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Papist poisid **16.00** Lastetuba **16.15** Loomaafia tee 64 **16.25** Rüütel Rooste **16.35** Mily murrab pead **16.45** Džungliraamat **17.00** Mina ja Miia **17.25** Beni ja Holly väike kuningriik **17.35** Mukk ja Tšavapa **17.45** Vahva Roosi **18.00** Džung-liässad **18.10** Zou **18.20** Pipi, Pupu ja Rosmary **18.30** Lastetuba **18.45** Oktonaudid **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Pärimumuuzon **20.00** Maahommik **20.45** Elu alpool nulli **21.30** Kultuuriuudised **21.35** PÖFFi kaheksa ja pool **21.45** Plekktrumm **22.30** Pollock **20.30** Eesti TOP **7 01.24** ERR.ee uudised

T 28. november

06.55 Terevisioon
08.55 Hercule Poirot
09.45 Terevisioon
11.45 Hommik Anuga
13.00 Eesti riikliku enesemääramise 100. aastapäeva tähistamisele pühendatud pidulik istung
14.15 Hetk ajaloos
14.25 Osoon
14.55 Välisilm
15.30 Lääneranniku eestlased. Los Angeles
16.10 Kolkakomissar Sophie Haas
17.00 Aktuaalne kaamera
17.05 ENSV
17.40 Hercule Poirot
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.00 Foorum
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kirjandusministeerium
22.10 Puls
23.00 Plekktrumm
23.45 PÖFFi kaheksa ja pool
23.55 Ringvaade
00.55 ERR.ee uudised

06.15 Küladetektiivid **07.05** Tom ja Jerry **07.35** Zig ja Sharko **08.00** Reporter **09.00** Minu kodu on parim **10.00** Osake minust **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Nukumaja **12.30** Kodutunne **13.30** Oled jätnud jälje **14.00** Tüdruk nimega Elif **15.00** Armastuse maitse **16.00** Küladetektiivid **17.00** Minu kodu on parim **18.00** Osake minust **19.00** Reporter **20.00** Radar **21.00** Krimi **21.30** Siberi võmm **22.30** Dracula. Jutustamata lugu **00.25** Pimeduse äärel **02.40** Reporter **03.30** Huumoritähestik **05.00** Minu unustamatu välisreis **05.50** Meie Bullerby

06.15 Käsna-Kalle Kantpüks
06.40 Väiksed võlurid **07.05** Ämblikmees **07.30** Käsna-Kalle Kantpüks **07.55** Väiksed võlurid **08.15** Minu köök on parim **09.25** Võimalik vaid Venemaal **09.55** Kirgede torm **11.00** Vaprad ja ilusad **11.35** Top Shop **11.50** Kuuuuriija **12.55** Papad Mammad **13.55** Maitse **15.00** Saatuslik valik **16.00** Vaprad ja ilusad **16.30** Kirgede torm **17.35** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed. Uudised **19.25** Seitsmesed **20.00** Reis Siberi südamesse. Baikal **20.30** Suletud uste taga **21.30** Kiirus **00.00** Kutsuge Cobra 11 **01.05** Ma ei tea, kuidas ta seda teeb **02.45** Suletud uste taga **03.35** Reis Siberi südamesse. Baikal **03.55** Võimalik vaid Venemaal **04.20** Seitsmesed. Uudised **05.00** Seitsmesed **05.25** Maitse

07.00 Zou **07.10** Džungliässad **07.20** Beni ja Holly väike kuningriik **07.35** Vahva Roosi **07.45** Mily murrab pead **07.50** Mina ja Miia **08.15** Lastetuba **08.35** Loomaafia tee 64 **08.45** Pipi, Pupu ja Rosmary **08.55** Papist poisid **09.00** Ringvaade **10.00** Kolkakomissar Sophie Haas **10.50** Plekktrumm **11.35** PÖFFi kaheksa japooll **11.45** Eesti muusikavideod **12.16** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Papist poisid **16.00** Lastetuba **16.15** Loomaafia tee 64 **16.25** Kosmoselendurid **16.40** Meistrimehed Pat ja Mat **16.45** Džungliraamat **17.00** Mina ja Miia **17.25** Beni ja Holly väike kuningriik **17.35** Mukk ja Tšavapa **17.45** Bobby ja Bill **18.00** Peeter Paani uued seiklused **18.20** Wissper **18.30** Lastetuba **18.45** Lammash Shaun **18.55** Uus Tase **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Ajumängud **19.55** Oma Maapäev **20.35** Maapäevalised **20.55** Hetk ajaloos **21.00** Meie Aja Kunst **21.30** Kultuuriuudised **21.35** PÖFFi kaheksa ja pool **21.45** Žiguliga Venemaal **22.15** Euroopa armastab **23.55** Eesti TOP **7 00.51** ERR.ee uudised

K 29. november

06.55 Terevisioon
08.55 Hercule Poirot
09.50 Terevisioon
11.55 Prillitoos
12.50 Tähendamisi
12.55 Leiutades Eestit
13.00 Hiite lummus
14.00 Iseolemine
14.35 Foyle 'i sõda
16.10 Kolkakomissar Sophie Haas
17.00 Aktuaalne kaamera
17.05 ENSV
17.35 Hercule Poirot
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.00 Pealtnägija
20.45 Suud puhtaks
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Suud puhtaks
23.00 PÖFFi kaheksa ja pool
23.10 Minu pere
23.40 Ringvaade
00.41 ERR.ee uudised

06.15 Küladetektiivid
07.05 Tom ja Jerry
08.00 Reporter
09.00 Minu kodu on parim
10.00 Osake minust
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Siberi võmm
12.30 Radar
13.30 Köök
14.00 Tüdruk nimega Elif
15.00 Armastuse maitse
16.00 Küladetektiivid
17.00 Minu kodu on parim
18.00 Osake minust
19.00 Reporter **20.00** Suur lotokolmapäev. Rooside sõda **21.00** Oled jätnud jälje **21.30** Pilvede all **22.30** Naistevangla **23.30** Vahellevõtja. Rängad kuriteod **00.25** Nukumaja **01.20** Siberi võmm **02.15** Reporter **03.05** Kodutunne **03.50** Hooaeg **04.30** Rooli võim **05.00** Minu ootamatu kohtumine **05.50** Meie Bullerby

06.15 Käsna-Kalle Kantpüks
06.40 Väiksed võlurid **07.05** Ämblikmees **07.30** Käsna-Kalle Kantpüks **07.55** Väiksed võlurid **08.15** Minu köök on parim **09.25** Reis Siberi südamesse. Baikal **09.55** Kirgede torm **11.00** Vaprad ja ilusad **11.35** Top Shop **11.50** Suletud uste taga **12.55** Kutsuge Cobra 11 **13.55** Maitse **15.00** Saatuslik valik **16.00** Vaprad ja ilusad **16.30** Kirgede torm **17.35** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed. Uudised **19.25** Seitsmesed **20.00** Eesti parim pagar **21.00** Võimalik vaid Venemaal **22.00** Reis Siberi südamesse. Baikal **22.30** Jüurdlust viivad läbi sensitiivid **5 23.35** NCIS kriminalistid **00.35** Top Gear **01.35** Eesti parim pagar **02.30** Võimalik vaid Venemaal **03.20** Top Gear **04.20** Seitsmesed. Uudised **05.00** Seitsmesed **05.25** Maitse

07.00 Peeter Paani uued seiklused **07.20** Beni ja Holly väike kuningriik **07.35** Bobby ja Bill **07.45** Papist poisid **07.50** Mina ja Miia **08.15** Lastetuba **08.30** Loomaafia tee 64 **08.40** Wissper **08.45** Kosmoselendurid **09.00** Ringvaade **10.00** Kolkakomissar Sophie Haas **10.50** Pärimumuuzon **11.20** Meie Aja Kunst **11.50** PÖFFi kaheksa ja pool **12.00** Eesti muusikavideod **12.30** ERR.ee uudised **15.30** Uus Tase **15.50** Papist poisid **16.00** Lastetuba **16.10** Kati ja Mimmu **16.20** Tuutu ja Potsu **16.35** Geronimo Stiltoni lõbusad lood **16.55** Bobby ja Bill **17.10** Must ja valge koer **17.15** Rõõmutirts **17.20** Wissper **17.30** Mina ja Miia **17.55** Lastetuba **18.10** Laskesuusatamise MK etapp Östersundis. Meeste 20 km **19.55** Aktuaalne kaamera **20.00** Looduse vägi **20.55** Ajumängud **21.20** Tasub teada **21.30** Kultuuriuudised **21.35** PÖFFi kaheksa ja pool **21.45** Elle **23.55** Kaardimaja **00.44** ERR.ee uudised

N 30. november

06.55 Terevisioon
08.55 Hercule Poirot
09.50 Terevisioon
11.55 Pealtnägija
12.45 Foorum
13.45 Kirjandusministeerium
14.15 Töörööbikud
14.45 Reformatsioon 500
15.20 Loomaart doktor Mertens
16.10 Kolkakomissar Sophie Haas
17.00 Aktuaalne kaamera
17.05 ENSV
17.35 Hercule Poirot
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.00 4x4. Kaukaasia
20.30 Tujurikkuja 2012
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Uudishimu tippkeskus
22.10 David Garrett kontsert
00.25 Üks koorilaul
00.30 PÖFFi kaheksa ja pool
00.40 Ringvaade
01.42 ERR.ee uudised

06.15 Küladetektiivid
07.05 Tom ja Jerry
08.00 Reporter
09.00 Minu kodu on parim
10.00 Osake minust
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Pilvede all
12.30 Oled jätnud jälje
13.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda
14.00 Tüdruk nimega Elif
15.00 Armastuse maitse
16.00 Küladetektiivid
17.00 Minu kodu on parim
18.00 Osake minust
19.00 Reporter **20.00** Suur komöödiaõhtu – Finaal **21.30** Kiired ja ilusad Gruusias **22.30** Linnaluba
00.40 Dracula. Jutustamata lugu **02.15** Naistevangla **03.05** Vahellevõtja. Rängad kuriteod **03.50** Reporter **04.40** Pilvede all **05.25** Lip Sync Battle – staardliigutavad huuli **05.50** Meie Bullerby

06.15 Käsna-Kalle Kantpüks
06.40 Väiksed võlurid **07.05** Ämblikmees **07.30** Käsna-Kalle Kantpüks **07.55** Väiksed võlurid **08.15** Minu köök on parim **09.25** Võimalik vaid Venemaal **09.55** Kirgede torm **11.00** Vaprad ja ilusad **11.35** Top Shop **11.50** Eesti parim pagar **12.55** Võimalik vaid Venemaal **13.55** Maitse **15.00** Saatuslik valik **16.00** Vaprad ja ilusad **16.30** Kirgede torm **17.35** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed. Uudised **19.25** Seitsmesed **20.00** Üksinda kodus **22.10** Öö muuseumis 3. Hauakambri saladus **00.10** Saladused ja valed **01.10** Saatanlikud koduabilised **02.05** Kiirus **04.20** Seitsmesed. Uudised **05.00** Seitsmesed **05.25** Maitse

07.00 Zou **07.10** Džungliässad **07.20** Lola Pik-kõrv **07.25** Beni ja Holly väike kuningriik **07.35** Vahva Roosi **07.50** Geronimo Stiltoni lõbusad lood **08.15** Lastetuba **08.30** Kati ja Mimmu **08.40** Pipi, Pupu ja Rosmary **08.45** Maša ja karu **08.55** Kiisud, edasi! **09.00** Ringvaade **10.00** Kolkakomissar Sophie Haas **10.50** Žiguliga Venemaal **11.20** PÖFFi kaheksa ja pool **11.30** Eesti muusikavideod **12.01** ERR.ee uudised **15.30** Sügise laulud **16.00** Lastetuba **16.10** Kati ja Mimmu **16.20** Tuutu ja Potsu **16.35** Geronimo Stiltoni lõbusad lood **16.55** Bobby ja Bill **17.10** Must ja valge koer **17.15** Rõõmutirts **17.20** Wissper **17.30** Mina ja Miia **17.55** Lastetuba **18.10** Laskesuusatamise MK etapp Östersundis. Meeste 20 km **19.55** Aktuaalne kaamera **20.00** Looduse vägi **20.55** Ajumängud **21.20** Tasub teada **21.30** Kultuuriuudised **21.35** PÖFFi kaheksa ja pool **21.45** Kaardimaja **22.45** Küljetuul **23.50** Euroopa armastab **01.34** ERR.ee uudised

R 1. detsember

06.55 Terevisioon
08.55 Hercule Poirot
09.50 Terevisioon
11.50 Suud puhtaks
13.15 Uudishimu tippkeskus
13.45 Vennad Dasslerid
15.15 Üks koorilaul
15.20 Doktor Martin
16.10 Kolkakomissar Sophie Haas
17.00 Aktuaalne kaamera
17.05 ENSV
17.35 Hercule Poirot
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.00 Töörööbikud
20.30 Wend Weis
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Unustamatu
23.10 Pealtnägija
00.00 Ringvaade
01.00 Minu pere
01.33 ERR.ee uudised

06.15 Küladetektiivid
07.05 Tom ja Jerry
08.00 Reporter
09.00 Minu kodu on parim
10.00 Osake minust
11.00 Kodus ja võõrsil
11.30 Suur komöödiaõhtu – Finaal
13.00 Kiired ja ilusad Gruusias
14.00 Tüdruk nimega Elif
15.00 Armastuse maitse
16.00 Küladetektiivid
17.00 Minu kodu on parim
18.00 Osake minust
19.00 Reporter
19.55 Kuldvillak
20.30 Roaldi nädal. Veganid
21.30 Nädalalõpp Kanal 2ga
23.00 Mälupokker
00.00 Köök
00.30 Linnaluba
02.35 Reporter
03.25 Pilvede all
04.15 Kümnendi suurimad muusikahitid
05.50 Meie Bullerby

06.15 Käsna-Kalle Kantpüks
06.40 Väiksed võlurid
07.05 Ämblikmees
07.30 Käsna-Kalle Kantpüks
07.55 Väiksed võlurid
08.15 Minu köök on parim
09.25 Võimalik vaid Venemaal
09.55 Kirgede torm **11.00** Vaprad ja ilusad **11.35** Top Shop **11.50** Öö muuseumis 3. Hauakambri saladus **13.55** Maitse **15.00** Saatuslik valik **16.00** Vaprad ja ilusad **16.30** Kirgede torm **17.30** Minu köök on parim **18.45** Seitsmesed. Uudised **19.25** Seitsmesed **19.55** Me armastame Eestit **21.30** Briti talent **23.30** Palja relvaga **01.15** Hawaii 5-0 **02.10** Ameerika õuduskas. Hotell **03.00** Papad Mammad **03.50** Võimalik vaid Venemaal **04.35** Seitsmesed. Uudised **05.15** Seitsmesed **05.40** Maitse

07.00 Susapusa Okidos **07.10** Must ja valge koer **07.20** Mina ja Miia **07.45** Piraatide aarde saladus **07.55** Bobby ja Bill **08.05** Kriksatrullid. Õpime joonistama **08.15** Lastetuba **08.30** Jõulutaadi suured saladused **08.35** Wissper **08.40** Tuutu ja Potsu **08.55** Rõõmutirts **09.00** Ringvaade **10.00** Kolkakomissar Sophie Haas **10.50** Kapist välja **11.20** Eesti TOP 7 **12.10** PÖFFi kaheksa ja pool **12.22** ERR.ee uudised **15.30** Ajaränd **15.55** Kriksatrullid. Õpime joonistama **16.00** Lastetuba **16.15** Beni ja Holly väike kuningriik **16.25** Tuutu ja Potsu **16.40** Karusmarjad metsikus looduses **17.05** Susapusa Okidos **17.15** Mina ja Miia **17.40** Piraatide aarde saladus **17.50** Jõulutaadi suured saladused **17.55** Lastetuba **18.10** Ajaränd **18.40** Laskesuusatamise MK etapp Östersundis. Naiste sprint **19.55** Aktuaalne kaamera **20.00** Cutie ja poksija **21.30** Kul-tuuriuudised **21.35** Meistriklass **23.50** Plekktrumm **00.35** Hakkab jälle pihta **01.09** ERR.ee uudised

L 2. detsember

07.30 Niimuudu om
07.45 Leiutades Eestit
07.55 Ringvaade
08.55 Üks koorilaul
09.00 Töörööbikud
09.30 Uudishimu tippkeskus
10.00 Maahommik
10.45 Õne 13
11.15 Pealtnägija
12.00 Tujurikkuja 2012
12.30 Osoon
12.55 LIVEstonia
13.25 Puls
14.15 Loomaart doktor Mertens
15.05 Suud puhtaks
16.30 Hommik Anuga
17.40 Doktor Martin
18.30 Aktuaalne kaamera
18.40 Suured ränded
19.40 Tareq Taylorig Põhjamaade kokakunst
20.05 Reisile minuga
20.30 Õne 13
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.20 Sport. Sport
21.35 Koduigatsus
22.25 Detsembrikuumus
23.55 Ööülikooli rännakud
00.57 ERR.ee uudised

06.15 Minu unustamatu välisreis
07.05 Kiired ja ilusad Gruusias
08.00 Top Shop
08.15 Mr Bean

Isa traksid

JÄRJELUT

KAUKO KOSUNEN

Tõlkinud Katrin Ringeveldt

Sõdurid marssisid üle sildade Tuira poole.

Marsimuusika vaikus tasahilju. Paraadi kannul tuli veel suur hulk sõdureid vabakõnnil. Nad lehvitasid publikule ja viskasid lastele peotäite kaupa karamellkomme. Pidi enda eest seisma, et jaole pääseda. Magusad kommid põses, tänasime Ahti, et ta meid sakslasi vaatama kutsus.

Sakslasi saabus Oulusse kogu aeg juurde ja neid nägi linnas juba igal pool. Salgald liikusid ka lähimetsas ja viisid läbi õppusi. Saksmaa oli juuni lõpul Nõukogude Liitu rünnanud. Samal ajal pommitasid sajad venelaste lennukid Soomet ja tekitasid maale suurt kahju.

President Ryti kuulutas raadiosaates, et Soome pole Nõukogude Liiduga sõjajalal. Meie Olliga sõjast suurt ei mõelnud. Suurim muutus oli, et isa polnud kodus ja ema käis päeviti tööl. Oli hea tunne, et saksa sõdurid on meie poolt. Kõige enam valmistas mulle muret sügisel algav kool. Kurvastas, et ei saa

nud enam Olliga päevad otsa kodus olla. Hea kogu loos oli aga see, et õpiksin lugema, arvutama ja kirjutama. Kooli oli mööda maanteed kaks kilomeetrit. Lühim tee läks otse läbi sünge metsa. Pimedas oli seal hirmus kõndida. Mitte ükski laps lähedal asuvatest majadest ei alustanud samal ajal kooliteed. Olin kuulnud, et suuremad poisid kiusavad ja löövad väiksemaid. Õpetajagi võis kuuldavasti kuri olla.

Ahti oli meie kandi külakell. Ühel hommikul vilistas ta meid õue ja ütles, et oli näinud hulga-kaupa sakslasi minemas lähimetsa rividriili tegema. Ahti teadis, et sakslastel oli kogu aeg maitsev nasvärki kaasas. Kui nendega sehtvi teha, võisid nad meid ehk sööma kutsuda. Kiirustasime metsaservale mehi ootama.

Kraavikaldal istudes kuulsime õige pea mootorite müra. Seal nad tulidki. Esmalt paar väiksemat lahtist autot, kus istus tähtsa moega sõjahärrasid. Seejärel veoautod, kastid sõdureid täis. Viimased autod vedasid suurtükke. Ühe auto taga oli meid huvitav asi, väliköök. Kolonn sõitis aeglaselt ja selle kõr-

val paar külgorviga Zyndappi, mis valvasid, et kõik kombes oleks. Kolonn peatus metsaveel ja sõdurid hakkasid kraami maha laadima.

Algas hirmus sebumine, kiire ja täpselt organiseeritud. Sõjahärrad kamandasid valjult ja varsti oli last maas. Seejärel hakkasid sõdurid männikusse suuri telke püstitama. Igasse telki mahtus oma paarkümmend soldatit. Väliköögil leiti samuti sobiv paik. Me siirdusime köögile pisut lähemale. Kui telgid püsti said, hakkasid sõdurid kuulipildujaile pesasid kaevama. Relvad asetati paigale, nendele tõmmati peale võrgud ja kaeti metsaprahi.

Külapoisid oli juurde tulnud. Meid oli juba kümnekond. Üks sakslane tuli meie juurde. Paisis olevat suurem härra. Tema

mundrit kaunistas mitu läikivat medalit.

„Soome poisid lähemale ei tule. *Versteht ihr?* Tubli poiss seisab siin!”

„Jaa,” vastasime kooris.

Lahkudes andis ta igapähele väikese šokolaaditahvli.

„Nüüd on kombes, istume maha ootama,” arvas Ahti.

Sõdurid kaevasid auke oma paar tundi ja meie nälg muudkui kasvas. Sõdurite tegutsemist oli huvitav jälgida. Vali vile katkestas ootuse. Kõik sõdurid tormasid telkidesse. Vilistati uuesti ja sõdurid rivistusid telkide ette. Kostis paar teravat käsklust ja sõdurid marssisid telkkondade kaupa, katelokid käes, välikatla juurde. Igauks sai auravat suppi ja leiba.

Me jälgisime seda etendust lootusrikkalt. Kui kõik sõdurid supi kätte olid saanud, hõikas pealik:

„Nüüd soome poiss tuleb, kuum supp sinule, *bittel!*”

Ründasime võidu kõõgi poole. Saime igauks kateloki lihasupiga ja lusika. Pakuti leiba, saia ja näkileiba. Joogiks magusat morsi või piima. Autokasti servadest olid tehtud lauad, istusime ühe

taha. Supp oli väga maitsev. Leemes ujusid suured lihatükid. Ei mäletanud, et oleksin kunagi nii head suppi saanud, ja juurde võis ka küsida. Käisin kaks korda liisa nõudmas, mõned poisid ka kolm. Saksa sõdur oli tore olla. Iga päev sai nii maitavat sööki.

Läheduses istuvad sõdurid tahtsid meiega juttu vesta. Nad küsisid meid tõlgi abil. Rääkis, et olen Matti Koivunen, venna nimi on Olli ja et me elame punases majas, mis siit näha on. Seletasin, et isa on sõjas tiblase tapmas ja ema sadamas laevu laadimas. Sõdurid tahtid teada, kas meil vanemaid sõsaraid on ja kus nad töötavad.

Magustoiduks saime šokolaadijooki, mida nimetati kakaoks. Seejärel saime veel kommi ning medalitega pealik kamandas meid koju.

„Nüüd algab sõda, bumm-bumm, lapsed ei saa olla. Homme söök samal ajal!”

„Kas me homme hülsse ka saame?” jõudis Ahti pärida enne, kui läksime.

Pealik ei mõistnud, mida poiss silmas pidas, Ahti näitas taskus olevat hülssi. Järgneb

● **President Ryti kuulutas raadiosaates, et Soome pole Nõukogude Liiduga sõjajalal. Meie Olliga sõjast suurt ei mõelnud.**

KULTUURITEATED

● TERVIS JA SPORT

Fra Mare Day Spa basseini- ja saunapark avatud iga päev 13–22; kl 19 vesiaerobika. Day Spa pilet E–N 10,50 €; R–P 14 €.

Sügisel eripakkumine – kohvi-šokolaadimähis 56 €; maniküüri ja pediküüri komplekshooldus 39 €; näomassaaž ja mask 30 €. Broneerimine tel 472 4612 ja 472 4600, spa@framare.ee.

Spaahotelli Laine vee- ja saunakeskus avatud E–L kl 6–9 (3 €), 13–22 (7–10 €), P 6–9 (3 €), 9–22 (10 €). Treeningusaal avatud iga päev kl 6–22 (4 €). Täpsem teave ja broneerimine tel 472 4414.

● TANTSUÕHTU

Fra Mare À LA CARTE restoran Bergfeldt ja lobby-baar (Ranna tee 2): P–N 12–23 ja R, L 12–24. L, 25. nov kl 20.30 tantsuõhtu, mängib ans Coco. 20.11–20.12 Austria gurmeepakkumised. Tel 472 4605, 503 7289. Vt framare.ee.

Restoran Blu Holm (Sadama 9/11) P–N 12–23, R–L 12–24. R, 24. nov kl 20 tantsuõhtu, Rain Poolen ja Jüri Raidla; kl 20.30 varieeteprogramm, esineb Viru varietee

tantsutrupp. Pilet 10 € L, 25. nov kl 20 tantsuõhtu, ansambel Ragnar & Co. R, 1. det kl 20 tantsuõhtu, Rain Poolen ja Peeter Raidla. L, 2. det kl 20 tantsuõhtu, ansambel Principial.

● KINO

Haapsalu kultuurikeskuses 26. nov kl 14 animafilm „Väike vampiir”, pilet 3 €. 26. nov kl 16; 27. nov kl 19; 28. nov kl 19.30 film „Mõrv Idaekspressis”, pilet 4 €.

● KONTSERT

Haapsalu kultuurikeskuses 26. nov kl 18 kontsert „Tuntud ja tundmatu Hendrix”, pilet 8 € Piletilevis, 10 € kohapeal. 30. nov kl 19 stand-up kontsert „Oma jõul” – Jan Uuspõld, Mairo Marjamaa ja Rene Puura, piletid 15 või 13 € Piletilevis.

Haapsalu kultuurikeskuses P, 10. det kl 17 Ott Leplandi ja Inese jõulukontsert. Piletid hinnaga 12–16 € Piletilevis.

● TEATER

Haapsalu kultuurikeskuses 3. det kl 13 teatri Must Kast lastelavastus „Õhupallid”, pilet 1 € (sisaldab jõulupakki lapsele) müügil kultuurikeskuse kassas.

● MUUSEUMID

Raudtee- ja sidemuuseum R–P 11–16. www.salm.ee.

Rõude muuseum on avatud etteatamisel telefonil 5683 1203. Muuseumis näitus „Silmskootud esemed”.

Lihula muuseum avatud etteatamisel. Info muuseum@lihula.ee või tel 523 4303.

Haapsalu piiskopilinnuse muuseum on remondi tõttu suletud. Endiselt on avatud linnuse suur õu ja mänguväljak. Toomkirik on avatud R–P 11–15. Giiditunnid: linnus@salm.ee; 518 4664.

Iloni Imedemaa teemakeskus (Kooli 5) on avatud K–P 11–17. www.salm.ee.

Hanila muuseum avatud etteatamisel. www.hanilamuuseum.ee.

Rannarootsi muuseum on suletud remondi tõttu. Röömsa taaskohtumiseni uuel aastal.

Ants Laikmaa majamuuseum ja park (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula v): K–P 11–16. www.salm.ee. Ahto

Laadoga maalide näitus. Näitus jääb avatuks novembrikuu lõpuni.

Haapsalu raekoda (Kooli 2) on avatud K–P 11–17. www.salm.ee.

● NÄITUSED

Haapsalu kunstikooli galeriid (Jaani 2) T–R 14–18 ja L 12–16. Tähts. Majagaleriis 2016/2017 II poolaasta õpilastööde näitus „Karusell”.

Lasteraamatukogu (Wiedemanni 11) E–R 10–18, L 10–15. Ridala põhikooli keraamikaringi näitus „Kodukoht”.

Maie kunstipood (Posti 2): E–R 10–18, L 10–15 Haapsalu ja Läänemaa kunstriike müüginäitus.

Haapsalu pitsikeskus (T–R 11–16, L 11–15): 30. novembrini Ulve Kangro autorinäitus „Minu lapsed”.

Spaahotelli Laine fuajegaleriis (Sadama 9/11) Ennu Põldma fotonäitus „Linnaloodus (Haapsalu) 2”.

Haapsalu linnagaleriis K–P kl 12–18 Egon Erkmanni maalinäitus „SIN..”. 24. nov kl 17 „Sinist hingates” – Egon Erkmann kõ-

neleb sinisest kui värvist, märgist ja seisundist.

Keskraamatukogu (Posti 3): lugemissaali fuajees Eugène Boudini reprode näitus „Pilved ja taevast”.

Kullamaa kultuurimaja galeriis „Käsitööst emakeelse piibli”.

● RAAMATUKOGU

Läänemaa keskraamatukogu: lugemissaal, avalik internetipunkt ja kojulaenu osakond (Posti 3) ja lasteosakond (Wiedemanni 11) avatud E–R 10–18, L 10–15. P suletud. Igal laupäeval kell 11 on lasteraamatukogus jutuhoonnik. Raamatulaenu punkt sotsiaalmajas (Kastani 7) avatud T 14–17 ja R 11–14. Vaata www.lib.haapsalu.ee. **Lasteraamatukogus** on üleval ka näitus „Maailma parim Astrid!”.

Loe veebis
www.le.ee

Haapsalu muusikakooli vanad klaverid ootavad häid inimesi ja ettevõtteid, kes toetaksid nende renoveerimist.

2013. aasta sügisel loodi koostöös Haapsalu kontserdiühinguga

HAAPSALU MUUSIKAKOOLI KLAVERIFOND.

Fondi tarbeks palume raha annetada MTÜ Haapsalu Kontserdiühingu kontole EE141010220046274013.

Kindlasti tuleb makse tegemisel lisada selgituseks „Haapsalu muusikakooli klaverifond”.

Löögiga akutrell
BDCHD18KB

149.-
119.-

Tikksaag KS501EK

45.-
35,99.-

Tehnika 7, Uuemõisa
Tel. 473 1305
E-R 9-18, L 10-14

Black+Decker
elektritööriistad

Kuumaõhuföön KX1650

29.-
22,99.-

Ekstsentrilühvi
KA198

49.-
39,99.-

aiatehnika
ekspertid.ee

Toimetuse aadress:

Posti 30, 90504 Haapsalu.
Toimetus 473 7222,
kuulutused ja reklaam 473 7111,
e-post info@le.ee
Kodulehekül: www.le.ee

Peatoimetaja Andrus Karnau

Toimetajad Kaie Ilves, Lemmi Kann,
Kaire Reiljan, Urmas Lauri, Tarmo Öuema
Reklaam reklaam@le.ee
Küljendaja Tiina Liiv
Korrektor Heli Tammik
Fotograaf Arvo Tarmula

Kuulutuste vastuvõtja Merilin Sellik

Reklaamitoimetajad Ave Tapner, Alar Birk
Raamatupidaja Vilma Hõovel
Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504
Haapsalu, tel 473 7222

Trükitud Printallis

Pangakontod
Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031,
SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee või tel 646 3363.

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja kõlarid. Autoalarimid. Rauduksed. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

Müüa soodsalt sauna- ja suitsuahjud, kaminad, pliidid ja boilerid. Paigaldus. Pottsepatööd. Tel 505 4355.

Müüme põranda-, voodri- ja ehituslaudu mitmes laiuses. Vedu tasuta. Tel 506 4651.

Küttepuu, kuiv või toores, nii lahtiselt kui ka võrgus. **Kõdusõnnik** 30 kg. Tel 523 8852, 473 3301. Tammaru farm, www.tg.ee.

Kuiv okaspuu 37; toores lepp 28; kask 35; okaspuu 30 €/rm. Pikkus 30, 40 ja 50 cm. Vedu 3–7 rm kaupa. Tel 516 4278 ja 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid ja kaminapuud ning pakitud turba- ja puidubrikett. Kohalevedu tasuta. Tel 523 8503.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Küttepuid müük (lehtpuu). Pikkus 30 cm, 40 cm ja 50 cm vastavalt ostja soovile. Hind alates 28 €/rm. Tame alates 5 rm. Hind koos kohaleveoga Haapsalu linna piires. E–R kl 9–17. Tel 5668 1436.

Müüa 3 m küttepuid. Kohalevedu. Tel 505 3786.

Müüa küttepuid. Hall lepp al 28 €/rm, segapuu al 28 €/rm, must lepp al 32 €/rm ja kask al 35 €/rm. Metsakuiv okaspuu al 35 €/rm. Vedu hinnas. Halu pikkus vastavalt ostja soovile. Tel 5666 0431.

Kvaliteetne puidubrikett 960 kg, alus 172 €; Premium pellet 990 kg, alus 199 €. Kojuvedu hinna sees. Tel 5891 5954.

Müüa mett. Tel 5463 3122.

OST

Musta ja värvilise vanametalli kokkuost aadressil Tööstuse 11, Haapsalu. www.rauaspets.ee. Teave tel 5837 6276.

Lihula antiigiäri ostab parima hinnaga vanavara, kunsti, kulda, hõbedat, märke, rahasid, raamatuid ja muud. Tühjendusostud majapidamisest lõpetamisel. Tel 5691 5347.

Vanametalli ost ning olme- ja ohtlike jäätmete vastuvõtt Püla- ja Läänemaa jäätmejaamas. Töstukauto teenus, metalli lõikamine. E–R kl 9–17, L 9–14. www.feralmet.ee. Tel 5668 1436.

Ostan vanu raamatuid, postkaarte, fotosid, merevaigust ehteid, mööblit, märke, samovare, medaleid, münte,

paberraha, maale ja graafikat. Tel 5829 9810.

Soovin osta korras paberitega Moskvich 2715 ehk piruka. Tulen ise järele ja raha kohe kätte. Võiks omal jõul treilerile sõita. Tel 501 8249.

Ostan vanu kasutatud silikaatkive 1300 tk. Tel 5562 8386.

KINNISVARA

OÜ Estest PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee.

Ostan Haapsalus remonti vajava 1–3toalise korteri. Sobib ka ahjuküttega. Kiire tehing. Tel 5613 3677.

Posti 21, Haapsalu, www.aarete.ee

KINNISVARATEHINGUD ja HINDAMINE. Tel **473 4376**.

Silvi Merilo – 522 9958
Kairit Merilo – 506 6996

Posti18, Haapsalu.

Võtame müüki teie KINNISVARA. Kokkuleppel kliendiga kohene väljaost. **ott@apslund.ee, tel 506 9600.**

Soovid osta või müüa kinnisvara? **Meie aitame!**

Annely Sermat, lääne regiooni juht, maakler (+372) 513 5163
Kaie Roos, kutseline maakler (+372) 517 8676
Anti Suu, maakler, kutseline hindaja (+372) 504 2164
Virve Metsis, maakler (+372) 505 4916

Aadress Tallinna mnt 1, Haapsalu, tel (+372) 472 0830, e-post haapsalu@pindi.ee

Tule tasuta nõustamisele! **Juhtiv kinnisvarabüroo Eestis!**

Ostame põllu-, heina- ja metsamaad. Parim hind. Tel 506 9600.

TEENUS

Professionaalse tekstiilipesuri rent. Pihustiga puhastusseadet saab efektiivselt kasutada polstri puhastamiseks või plekkide eemaldamiseks valpade. Hinnas pesuvahendit 1 vaiba, 1 diivani ja 1 autosalongi jagu. Päevarent 22 eurot. Info tabiremont@gmail.com.

Matusebüroost, Kooli 4, E–R 9–15, matuseteenused: auto, puusärgid, ristid, pärjad, kimbud, hauakivid ja -plaadid. Tel 473 7210, 514 6239. Matuseteenused Lihulas tel 5373 0448.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaerialdus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ohtlike puude eemaldamine ning okste ja võsa lõikus. Töötame 7 päeva nädalas. Välismaal omandatud pikaaegne kogemus. Soodne hind ja kiire teenus. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373. Randy

Ehitusfirma R&O Ehitus OÜ. Kõik ehitus- ja remonditööd: fassaadid, katused, terrassid, saunad, korrusmajade trepikojad jm. Valmistame, müüme ja paigaldame ka lisaplekke. Tel 5857 5060. www.lihulaehitus.ee.

Tootja Läänemaal valmistab klaasplastist septikuid ja mahuteid. Kaev- ja planeerimistööd kopplaaduriga. Tel 551 0428, ain.raali@mail.ee.

Telerite ja elektroonika remonditöökoda Haapsalus Lihula mnt 27 (autobaas). Avatud tööpäeviti 9–18 ja laupäeval 9–14. Tel 473 3055, 5557 4519.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldusteenus. Tel 5347 7919.

Teostame remonditöid eramajades ja korterites. Tel 551 6283.

Elav muusika teie mis tahes peole! Teeme sündmuse toreks ja meelde jäävaks! Tel 501 1696, www.syltament.ee.

Asrex OÜ teeb ehitus- ja remonditöid. Meeldivat koostööd soovides Asrex OÜ. Tel 5622 6716, info@asrex.ee, www.asrex.ee.

Teostame korterite ja majade kõiki sisetöid. Küsi julgelt lisainfot tel 5632 7955.

Viin ära teie juurest kodumasinaid, vana mööblit, metalli, ehitusprahiti jms. Lammustustööd. Teen väikseid ehitustöid. Tel 5802 9660.

Ohtlike ja suurte puude raie. Arboristiteenused. Tel 504 7811.

Teeme rookatusi ja harjamist ning kimmikatusi. Küsi lisa tel 527 5570. Marko

Teostame kõiki katuse- ja mitmesuguseid üldehitustöid. Kvaliteet ja mõistlik hind! Tel 5638 7448.

TÖÖPAKKUMINE

Läänemaa Jäätmejaam võtab tööle **halumasina operaatori**. Tööaeg E–R 9–17. Täpsem info tel 5668 1436 või tulla kohapeale Ridala vald, Kiltsi küla.

METS

PROMETS OÜ ostab metsa- ja põllumaad ning kasvava metsa raieõigust. Tel 5591 9930, e-post info@promets.ee.

OÜ Landeker ostab **metsakinnistuid**. Tel **511 0415** ja **517 9866**.

- Ostame kasvavat ja virmastatud võsa.
- Ostame metsakinnistuid (lagedaks raiatud) ja raieõigusi.
- Eemaldame ohtlikke puid.

E-post info@pjforest.ee
Tel +372 5604 0794
PJ Forest OÜ

LOOMAD

HAAPSALU LOOMAKLIINIK
Posti 5. E–R kl 10–18.
Pood E–R 9–18, L 10–14.
Tel 473 5566, 5694 5545.

MITMESUGUST

Kaardid ennustavad, helista tel 900 1727, kogenud ennustajad 24 t, ka mobiiltelefonilt, h 1,09 €/min.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Lääne Elu toimetus
Haapsalus Posti 30
avatud E–R kl 8.30–17,
e-aadress info@le.ee.

REKLAAM

HAAPSALU TARBIJATE ÜHISTU

Kaubanduskogemus aastast 1911

HAAPSALU KAUBAMAJA KÖÖK pakub tööd

PEAKOKALE,

kes tunneb rõõmu söögitagemisest ja köögitöö organiseerimisest

NÕUDMISED KANDIDAADILE:

- oled erialase töökogemusega
  - oskad töötada meeskonnaga ning seda motiveerida
  - oled algatusvõimeline ning kiire tegutsemisoskusega
  - oled positiivne, sõbralik, aus
- ETTEVÕTE PAKUB:**
- stabiilset töökohta
  - töötasu vastavalt panusele
  - arendavat, mitmekesist, loomingulist tööd
  - nüüdisaegseid töötingimusi

Kui tunned, et see on pakkumus, mida oled oodanud, siis saada oma CV ja motivatsioonikirik yhistu@hty.ee hiljemalt 6. detsembriks 2017.

Haapsalu Tarbijate Ühistu on suurim 100% Eesti kapitalil jaekaubandusega tegelev ettevõtte Läänemaal

Reakuulutus (kuni 4 rida): tööpakkumine, mets, kinnisvara, koolitus ja auto 4,50 €, alates 4. korrast 3,60 €; müük, loomad, teenus, ost, mitmesugust ja soovin üürida 3,30 €, alates 4. korrast 2,70 €; tööotsimine 2,10 €. Kood 1 €. Raamiga kuulutus 1,02 €/cm², logoga 1,20 €/cm², kordus 20% soodsam. Leinakuulutus 10,50 €, topeltsuuruses 18 € ja matuseate (topeltsuuruses) 10,50 €. Õnnitlus: väike 10,50 € ja topeltsuuruses 18 €. Tänuavaldus 10,50 €. Teated 0,66 €/cm²; raamitult 0,78 €/cm². Kuhu minna 0,42 €/cm². Kirikuteated 12 € kuus kogudus. Avatud E–R kl 8.30–17, tel 473 7111, faks 473 7040, **e-post info@le.ee**

RENE JAKOBSON

Haapsalus tuleb Jimi Hendrixi mälestuskontsert

Esmaspäeval saanuks elektrikitarrigeenius Jimi Hendrix 75aastaseks. Pühapäeval kell 18 toimub Haapsalu kultuurikeskuses varalähkunud muusiku mälestuseks kontsert „Tuntud ja tundmatu Hendrix”. Hendrixi loomingut vahendab kvartett koosseisus Robert Linna, Jaak Sooäär, Henno Kelp ja Kristjan Kallas.

Kõigile tuntud hittide kõrval kuuleb ka mitmeid põnevaid kompositsioone, mida liiga tihti just ei kuule, kuid mis seda kindlasti vääraksid.

Muusikud on ise öelnud, et nende eesmärk ei ole Hendrixi originaalsetust kopeerida ega ka oma äranägemist mööda töödelda, vaid lihtsalt Hendrixi surematut muusikat publikuga jagada.

Hendrixit peetakse üheks mõjukamaks kitarristiks rokkmuusika ajaloos ning ta oli tuntud oma fantaasiarikka ja psühheedelse kitarrikäsitluse poolest.

LEMMI KANN

ILMAENNUSTUS

MUJAL MAAILMAS

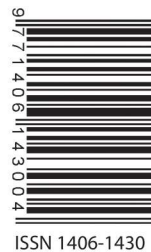
(25. novembril)
Helsingi 4°
Rooma 18°
Kairo 22°
Sydney 24°
New York 10°

Täna Läänemaal

Pilves selgimistega ilm. Kohati võib sadada vähest vihma. Puhub lõuna- ja edelatuul 3–8 m/s. Õhutemperatuur on 3 kuni 8 kraadi.

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	öö päev	Teisipäev	öö päev	Kolmapäev	öö päev
0°...7°	0°...4°	1°...5°	-1°...2°				
muutlik tuul 4–11 m/s	muutlik tuul 5–12 m/s	lõuna-, kagutuul 5–12 m/s	kagutuul 4–9 m/s				

VAATA KA
WWW.LE.EE

Cipax Eesti AS on Rootsi firma Cipax Industri AB tütarettevõtte, mis kuulub XANO Industri AB kontserni. XANO Industri AB koosneb paarikümnest juhtivast tööstusettevõttest, mis tegutsevad Põhjamaades ja Balikumis. Cipax Eesti ASi põhitegevusala on plasttoodete valmistamine rotatsioonivalu meetodil.

CIPAX EESTI AS
Taebas otsib oma meeskonda:

CNC freespingi operaatorit

Töö kirjeldus:
Plasttoodete töötlemine CNC freespingil. Sõltuvalt töömahust on töö kahes vahetuses.

Nõudmised kandidaadile:

- vähemalt keskharidus
- hea arvutioskus
- tehniline taip
- pingetaluvus
- arenemis- ja õppimisvõime

Kasuks on:

- varasem töökogemus CNC masinal
- programmeerimise algteadmised
- tehniline haridus
- inglise keele oskus

Omalt poolt pakume:

- vastutustrikast tööd arenevas ja dünaamilises meeskonnas
- motiveerivat ja tulemustest sõltuvat töötasu. Töötasu kuus al 1115 €
- väljaõpet kohapeal
- täiendkoolitusi
- nüüdisaegseid töötingimusi
- mitmesuguseid soodustusi, toetusi ning firmatüritusi

Töö iseloom

- Asukoht: Taebas
- Tööle asumise aeg: esimesel võimalusel
- Töö tüüp: täistööaeg
- 509 7934 / 472 4430
- Koduleht www.cipax.ee

Lisainfo

CV palume saata esimesel võimalusel:
➢ estonia@cipax.com või
➢ Nürme 5, 90801 Taebas
Läänemaa

COZY MASSAAŽISALONG

TURMALIIN INFRAPUNA SOOJUSTERAAPIA
KLASSIKALINE MASSAAŽ
TOITUMISNÕUSTAMINE
PERSONAALNE TOITUMISKAVA
KEHAKOOSTISE MÕÕTMINE

TEL: 5683 8783 FB: @COZYMSSAAZISALONG

KADRILAAT

25. NOVEMBRIL • KELL 11-14
HAAPSALU PÕHIKOO LIS
TULE OSTA JÕULUKINK MEILT!

HEAD MAIUSED • NÄOMAALINGUD • LOTERII • VAHVAD ESINEJAD
• AVATUD KOHVİK JA LASTE MÄNGUTUBA •

VAATA KA: WWW.HPK.EDU.EE VÕI [FACEBOOK.COM/HAAPSALUPOHIKOOL](https://www.facebook.com/haapsalupohikool)

Autoklaas katki? Meie saame Teid aidata.

Küsi infot: +372 558 7177

Autoklaaside kivitäkete parandus ja klaasipragude peatamine.

Esiklaasi tākete parandus alates 40 € tāk

Klaasipragude peatamine 25 €

Autoklaaside kahjukäsitlemine ja müük

Kui kivitākke parandus esiklaasil ei ole võimalik, vahetame katkise klaasi välja. Omame Sekurit Partner kvaliteedimärki, mis on juhtiva autoklaaside tootja Saint-Gobain garantii, et töö saab tehtud kvaliteetselt.

Ummacar Auto OÜ
Oja 7, Haapsalu, Läänemaa
ummacarauto@gmail.com
www.ummacar.ee

LUMBAR
ENERGY WOOD

OSTAME

- kasvavat võsa
- vähemväärtusliku lehtpuu raieõigusi
- leht- ja okaspuu küttepuid
- lepa enamusega metsakinnistuid

reigo@lumbar.ee
tel 5342 0379 | www.lumbar.ee

Ananke Mööbel & Sisustus Rannarootsi Keskuses

Aastalõpu pakkumine!

Kaupadele ja tellimustele järelemaksu intress 0%

KÖÖGID LIUGUKSED & GARDEROOBID MÖÖBEL SINU KOJU!

www.ananke.ee

Lääne Elu

AUHINNASADU

Telli nüüd Lääne Elu
vähemalt kolmeks kuuks
ja võida vahvaid auhindu

Novembris võitsid stand-up kontserdile „OMA JÕUL” pääsmed lehetellijad **Annika Kadanik ja Matti Aasmaa**. Palju õnne võitjatele! Võitjatega võetakse ühendust!

TELLIMISHINNAD

1 kuu	9,00 eurot	7 kuud	53,90 eurot
2 kuud	18,00 eurot	8 kuud	61,60 eurot
3 kuud	23,10 eurot	9 kuud	69,30 eurot
4 kuud	30,80 eurot	10 kuud	77,00 eurot
5 kuud	38,50 eurot	11 kuud	84,70 eurot
6 kuud	46,20 eurot	12 kuud	92,40 eurot

TELLIMINE:

1. Koduleht www.le.ee -> TELLIMINE
2. Toimetusest Posti 30, Haapsalu
3. Helistades telefonil 473 7222

VÄLJA LOOSITAKSE

KOLM 6 KUU LÄÄNE ELU TELLIMUST, MEENEID JA TEATRI- VÕI KINOPILETEID.